

Sytuacja demograficzna województwa śląskiego w latach 2014–2018

Demographic situation
of Śląskie Voivodship in the years 2014–2018

Sytuacja demograficzna województwa śląskiego w latach 2014–2018

Demographic situation
of Śląskie Voivodship in the years 2014–2018

Urząd Statystyczny w Katowicach Statistical Office in Katowice

Katowice 2019

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Katowicach

Statistical Office in Katowice

pod kierunkiem

supervised by

Ilony Żurek

Zespół autorski

Editorial team

Jan Fryc, Małgorzata Grotkowska, Anna Owczarek, Czesław Porowski, Michał Przybyła

Prace redakcyjne

Editorial work

Anna Owczarek

Tłumaczenie

Translation

Paulina Kozłowska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Monika Lichota-Czapla, Piotr Porwisz

ISBN 978-83-66405-00-4 (książka) (book)

ISBN 978-83-66405-01-1 (forma elektroniczna on-line) (on-line)

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

katowice.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data – please indicate the source

Druk

Print

Urząd Statystyczny w Katowicach, ul. Owocowa 3, 40-158 Katowice

Tel. 32 77 91 219, poligrafiaKCE@stat.gov.pl

Przedmowa

Przekazuję Państwu publikację „**Sytuacja demograficzna województwa śląskiego w latach 2014–2018**”, ukazującą się w ramach serii wydawniczej „Analizy statystyczne”. Zakres tematyczny opracowania oraz forma prezentacji danych nawiązują do wydawanej w latach wcześniejszych publikacji „Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie śląskim”.

Wydawnictwo zawiera dane dotyczące stanu i struktury ludności, jak również prezentuje zjawiska i procesy demograficzne zachodzące w województwie śląskim w latach 2014–2018. W publikacji zaprezentowano także typy gmin województwa śląskiego zgodnie ze stopniem urbanizacji (DEGURBA). Dla potrzeb analizy zjawisk demograficznych zastosowano m.in. klasyczne miary zmienności oraz zróżnicowania rozkładu cechy (odchylenie standardowe, współczynnik zmienności).

Część analityczna opracowania została wzbogacona prezentacją graficzną wybranych zagadnień w postaci map i wykresów.

Publikacja dostępna jest na stronie internetowej Urzędu Statystycznego katowice.stat.gov.pl wraz z częścią tabelaryczną (w postaci tablic Excel).

Wyrażam nadzieję, że opracowanie spotka się z zainteresowaniem odbiorców oraz służyć będzie jako przydatne źródło informacji o sytuacji demograficznej województwa śląskiego.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Katowicach

AURELIA HETMAŃSKA

Katowice, lipiec 2019 r.

Preface

I would like to present you the publication **“Demographic situation of Śląskie Voivodship in the years 2014–2018”**, published as part of the series “Statistical analyses”. The thematic scope of the elaboration and the form of data presentation refers to the publication “Population, vital statistics and migration in Śląskie Voivodship”, published in the previous years.

The publication contains data on the size and structure of the population, as well as demographic phenomena and processes taking place in Śląskie Voivodship in the years 2014–2018. The publication also presents the types of gminas of Śląskie Voivodship according to the degree of urbanisation (DEGURBA). For the purpose of the analysis of demographic phenomena, classic measures of variability and differentiation in the distribution of characteristics (standard deviation, coefficient of variability) were used.

The analytical part of the elaboration was enriched with a graphic presentation of selected issues in the form of maps and charts.

The publication is available on the website of the Statistical Office katowice.stat.gov.pl, together with a tabular part (in the form of Excel tables).

I hope that the publication will be interesting for the recipients and will be a useful source of information about the demographic situation of Śląskie Voivodship.

Director
of the Statistical Office in Katowice

AURELIA HETMAŃSKA

Katowice, July 2019

Spis treści

Contents

	Strona Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	9
Symbols. Major abbreviations	9
Synteza	10
Executive summary	11
1. Stan ludności i jej rozmieszczenie w układzie terytorialnym	13
1. Size of population and its distribution by territorial division	13
1.1. Powierzchnia i podział terytorialny	13
1.1. Area and territorial division	13
1.2. Stan ludności	14
1.2. Size of population	14
1.3. Rozmieszczenie ludności	14
1.3. Distribution of population	14
2. Struktura ludności według płci i wieku	20
2. Structure of population by sex and age	20
3. Ruch naturalny ludności	32
3. Vital statistics of population	32
3.1. Małżeństwa	32
3.1. Marriages	32
3.2. Separacje i rozwody	34
3.2. Separations and divorces	34
3.3. Urodzenia i dzietność	37
3.3. Births and fertility	37
3.4. Zgony	41
3.4. Deaths	41
3.5. Przyrost naturalny	44
3.5. Natural increase	44
4. Migracje ludności	47
4. Migration of population	47
4.1. Migracje wewnętrzne ludności	49
4.1. Internal migration of population	49
4.2. Migracje zagraniczne ludności	50
4.2. International migration of population	50
4.3. Typologia demograficzna powiatów	51
4.3. Demographic typology of powiats	51
Uwagi metodologiczne	54
Methodological notes	57

Spis tablic

List of tables

	Nr No.	Strona Page
Ludność według płci i miejsca zamieszkania	1	14
Population by sex and place of residence	1	14
Współczynnik feminizacji według biologicznych grup wieku i miejsca zamieszkania	2	20
Feminisation ratio by biological age groups and place of residence	2	20
Współczynnik feminizacji według grup wieku w 2018 r.	3	21
Feminisation ratio by age groups in 2018	3	21
Wybrane wskaźniki demograficzne	4	21
Selected demographic rates	4	21
Mediana wieku ludności według płci i miejsca zamieszkania	5	22
Median age of population by sex and place of residence	5	22
Separacje orzeczone według wieku nowożeńców w momencie zawarcia małżeństwa	6	34
Separations by age of spouses at the moment of contracting a marriage	6	34
Separacje i rozwody orzeczone według okresu trwania małżeństwa	7	35
Separations and divorces by duration of marriage	7	35
Rozwody orzeczone według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie	8	36
Divorces by the number of underage children in the marriage	8	36
Urodzenia żywe według płci oraz miejsca zamieszkania	9	38
Live births by sex and place of residence	9	38
Zgony według przyczyn i płci	10	42
Deaths by causes and sex	10	42
Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały	11	47
Internal and international migration for permanent residence	11	47
Emigranci według płci i wieku	12	50
Emigrants by sex and age	12	50
Typy rozwoju ludnościowego powiatów według metody Webba	13	52
Types of population development of powiats by the Webb's method	13	52

Spis wykresów

List of charts

	Nr No.	Strona Page
Ludność według powiatów w 2018 r.	1	15
Population by powiats in 2018	1	15
Współczynnik starości demograficznej według powiatów (2014, 2018)	2	24
Rate demographic of ageing by powiats (2014, 2018)	2	24
Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według powiatów (2014, 2018)	3	26
Intergenerational support indicator by powiats (2014, 2018)	3	26
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku (2014, 2018)	4	27
Structure of population by economic age groups (2014, 2018)	4	27
Zróżnicowanie średniej struktury ludności w powiatach względem miast na prawach powiatu w grupach wieku w latach 2014–2018	5	30
Diversification of the average structure of population in powiats in relation to cities with powiat status in age groups in the years 2014–2018	5	30
Ludność według płci i wieku (2014, 2018)	6	31
Population by sex and age (2014, 2018)	6	31
Małżeństwa według wieku nowożeńców (2014, 2018)	7	33
Marriages by age of bridegrooms and brides (2014, 2018)	7	33
Struktura rozwodów orzeczonych według przyczyn rozpadu pożycia małżeńskiego (2014, 2018)	8	37
Structure of divorces by causes of dissolution of marriage (2014, 2018)	8	37
Struktura urodzeń żywych według wieku matki (2014, 2018)	9	39
Structure of live births by age of mother (2014, 2018)	9	39
Struktura zgonów według wybranych przyczyn w 2018 r.	10	43
Structure of deaths by selected causes in 2018	10	43
Odchylenia liczby zgonów na 1000 ludności od średniej w województwie w latach 2014–2018	11	45
Deviation of the number of deaths per 1000 population from the mean in the voivodship in the years 2014–2018	11	45
Odchylenia liczby urodzeń na 1000 ludności od średniej w województwie w latach 2014–2018	12	46
Deviation of the number of births per 1000 population from the mean in the voivodship in the years 2014–2018	12	46
Napływ i odpływ ludności do/z województwa śląskiego (2014, 2018)	13	49
Population inflow and outflow to/from Śląskie Voivodship (2014, 2018)	13	49

Spis map

List of maps

	Nr No.	Strona Page
Województwo śląskie w 2018 r.	1	12
Śląskie Voivodship in 2018	1	12
Gęstość zaludnienia i struktura ludności według miejsca zamieszkania w 2018 r.	2	13
Population density and structure of population by place of residence in 2018	2	13
Zmiana liczby ludności w latach 2014–2018	3	16
Population change in the years 2014–2018	3	16
Udział ludności miast w ludności ogółem według powiatów w 2018 r.	4	17
Share of urban population in the total population by powiats in 2018	4	17
Ludność na 1 km ² w 2018 r.	5	18
Population per 1 km ² in 2018	5	18
Typy gmin zgodnie ze stopniem urbanizacji (DEGURBA) w 2018 r.	6	19
Types of gminas according to degree of urbanisation (DEGURBA) in 2018	6	19
Mediana wieku ludności według powiatów (2014, 2018)	7	23
Median age of population by powiats (2014, 2018)	7	23
Indeks starości według powiatów (2014, 2018)	8	25
Ageing ratio by powiats (2014, 2018)	8	25
Współczynnik obciążenia demograficznego w 2018 r.	9	28
Age dependency ratio in 2018	9	28
Klasyfikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku – Trójkąt Osanna (2014, 2018)	10	29
Classification of powiats by economic age groups – Osann’s Triangle (2014, 2018)	10	29
Urodzenia żywe na 1000 ludności w 2018 r.	11	38
Live births per 1000 population in 2018	11	38
Współczynnik dzietności ogólnej (2014, 2018)	12	40
Total fertility rate (2014, 2018)	12	40
Zgony na 1000 ludności w 2018 r.	13	41
Deaths per 1000 population in 2018	13	41
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2018 r.	14	44
Natural increase per 1000 population in 2018	14	44
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały na 1000 ludności w 2018 r.	15	48
Net internal and international migration for permanent residence per 1000 population in 2018	15	48
Typy rozwoju ludnościowego powiatów według metody Webba w 2018 r.	16	53
Types of population development of powiats by the Webb’s method in 2018	16	53

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
kropka (.)	zupełny brak informacji lub brak informacji wiarygodnych data not available or not reliable
„w tym” „of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
r.	rok year
dok. cont.	dokończenie continued
Lp. No.	liczba porządkowa number
nr (Nr) No.	numer number
poz.	pozycja position
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
tabl.	tablica table
Dz. U.	Dziennik Ustaw
m.in. i.a.	między innymi among others
np. e.g.	na przykład for example
tj. i.e.	to jest that is
NUTS	Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych Nomenclature of Territorial for Statistical Purposes

Synteza

Liczba ludności w województwie śląskim w latach 2014–2018 wykazywała tendencję malejącą i w końcu 2018 r. wynosiła 4533,6 tys. osób (11,8% ludności Polski).

Województwo śląskie charakteryzuje wysoki poziom urbanizacji. Ludność miejska w 2018 r. stanowiła 76,7%, tj. o 0,6 p. proc. mniej niż w 2014 r.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. na 1 km² powierzchni w województwie śląskim przypadało 368 osób (w 2014 r. – 372 osoby), co plasowało województwo na 1. miejscu w kraju.

Struktura ludności według płci nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców województwa śląskiego przeważały kobiety, których odsetek w końcu 2018 r. wyniósł 51,8% (w 2014 r. – 51,7%).

Współczynnik feminizacji określający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn wyniósł 107, przy czym w miastach był wyższy (109) niż na wsi (104).

W latach 2014–2018, podobnie jak w kraju, odnotowano starzenie się społeczeństwa. Odzwierciedleniem tego procesu był wzrost m.in. takich wskaźników demograficznych, jak: mediana wieku ludności – o 1,4 roku, współczynnik starości demograficznej – o 2,5 p.proc., indeks starości – o 14 osób, wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego – o 2 osoby.

Według typologii trójkąta Osanna uwzględniającej strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku województwo śląskie w 2018 r. (podobnie jak w 2014 r.) było w fazie starzenia się demograficznego.

W województwie śląskim w 2018 r. zawarto 22,2 tys. małżeństw (o 2,3% mniej niż w 2014 r.). Decyzje o zawarciu związku małżeńskiego były podejmowane w coraz późniejszym wieku – mediana wieku nowożeńców wzrosła wśród mężczyzn do 30,2 lat (29,0 lat w 2014 r.), natomiast wśród kobiet do 28,1 lat (27,0 lat w 2014 r.).

W 2018 r. w województwie śląskim orzeczono 0,3 tys. separacji (o 20,5% mniej niż w 2014 r.) i 8,2 tys. rozwodów (o 0,9% mniej). Większość rozwodów dotyczyła małżeństw mieszkających w miastach – 83,2%. Głównymi przyczynami rozpadu małżeństw pozostały: niezgodność charakterów – 43,6% (wobec 43,3% w 2014 r.) oraz niedochowanie wierności małżeńskiej – 22,7% (wobec 23,3%).

Liczba urodzeń żywych odnotowanych w 2018 r. w województwie wyniosła 42,6 tys., tj. o 0,3% mniej niż w 2014 r., natomiast liczba zarejestrowanych zgonów – 52,2 tys. (o 9,0% więcej). W efekcie odnotowano wyższy niż w 2014 r. ubytek naturalny ludności, który wyniósł odpowiednio 9,6 tys. i 5,1 tys. osób.

W województwie śląskim w latach 2014–2018 liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego, przewyższała liczbę osób zameldowanych na pobyt stały. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w 2018 r. ukształtowało się na poziomie minus 5,0 tys. (w 2014 r. – minus 7,2 tys.); w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosło minus 1,11 (w 2014 r. minus 1,56).

Najczęstszym kierunkiem migracji międzywojewódzkich w 2018 r., podobnie jak w 2014 r., było województwo małopolskie. Z województwa śląskiego wyjechało na stałe do województwa małopolskiego 3,4 tys. osób, a z województwa małopolskiego przybyło na stałe do województwa śląskiego 2,1 tys. osób.

Zgodnie z klasyfikacją Webba, biorącą pod uwagę relację przyrostu naturalnego i salda migracji stałej, województwo śląskie w 2018 r. (podobnie jak w 2014 r.) należało do grupy województw nieaktywnych demograficznie, czyli wyludniających się. Spadek ludności był spowodowany w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji (minus 9,6 tys. wobec minus 5,0 tys.).

Executive summary

The total population in Śląskie Voivodship in the years 2014–2018 showed a decreasing tendency and at the end of 2018 it amounted to 4533.6 thousand people (11.8% of the population of Poland).

Śląskie Voivodship is characterised by a high level of urbanisation. The urban population in 2018 accounted for 76.7%, i.e. by 0.6 pp less than in 2014.

As of 31 December 2018, there were 368 persons per 1 km² of area in Śląskie Voivodship (in 2014 – 372 persons), which placed the voivodship on the 1st place in the country.

The structure of population by sex does not change much. In the total number of inhabitants of Śląskie Voivodship, women prevailed, whose percentage at the end of 2018 amounted to 51.8% (in 2014 – 51.7%).

The feminisation ratio, which determined the number of women per 100 men, amounted to 107, while in urban areas it was higher (109) than in rural areas (104).

In 2014–2018, as in the country, an ageing population was recorded. This process was reflected in the increase of such demographic rates as: median age of population – by 1.4 years, rate demographic of ageing – by 2.5 pp, ageing ratio – by 14 persons, intergenerational support ratio – by 2 persons.

According to the typology of the Osann's triangle, which takes into account the structure of population by economic age groups, Śląskie Voivodship in 2018 (as in 2014) was in the demographic ageing phase.

In 2018, in Śląskie Voivodship, 22.2 thousand marriages were contracted (by 2.3% less than in 2014). Marriage decisions were made at an older age – the median age of the newlyweds increased to 30.2 years for men (29.0 years in 2014) and 28.1 years for women (27.0 years in 2014).

In 2018, in Śląskie Voivodship, were 0.3 thousand separations (by 20.5% less than in 2014) and 8.2 thousand divorces (by 0.9% less). Most divorces concerned marriages living in urban areas – 83.2%. The main reasons for the breakdown of marriages remained: discrepancy of characters – 43.6% (against 43.3% in 2014) and infidelity – 22.7% (against 23.3%).

The number of live births recorded in 2018 in the voivodship amounted to 42.6 thousand, i.e. by 0.3% less than in 2014, while the number of registered deaths was 52.2 thousand (by 9.0% more). As a result, a higher than in 2014 natural population loss was recorded, which amounted to 9.6 thousand and 5.1 thousand persons respectively.

In Śląskie Voivodship in the years 2014–2018 the number of persons deregistered from permanent residence exceeded the number of persons registered for permanent residence. Total net internal and international migration for permanent residence in 2018 stood at minus 5.0 thousand (in 2014 – minus 7.2 thousand); per 1000 population it was minus 1.11 (in 2014 – minus 1.56).

The most frequent direction of inter-voivodship migrations in 2018, similarly as in 2014, was Małopolskie Voivodship. 3.4 thousand people left Śląskie Voivodship for Małopolskie Voivodship for permanent residence and 2.1 thousand people arrived from Małopolskie Voivodship to Śląskie Voivodship for permanent residence.

According to the classification of Webb, taking into account the ratio of natural increase and permanent net migration, Śląskie Voivodship in 2018 (similarly as in 2014) belonged to the group of voivodships that are demographically non-active, i.e. depopulating. The decrease in population was caused more by a negative natural increase than by a negative net migration (minus 9.6 thousand compared to minus 5.0 thousand).

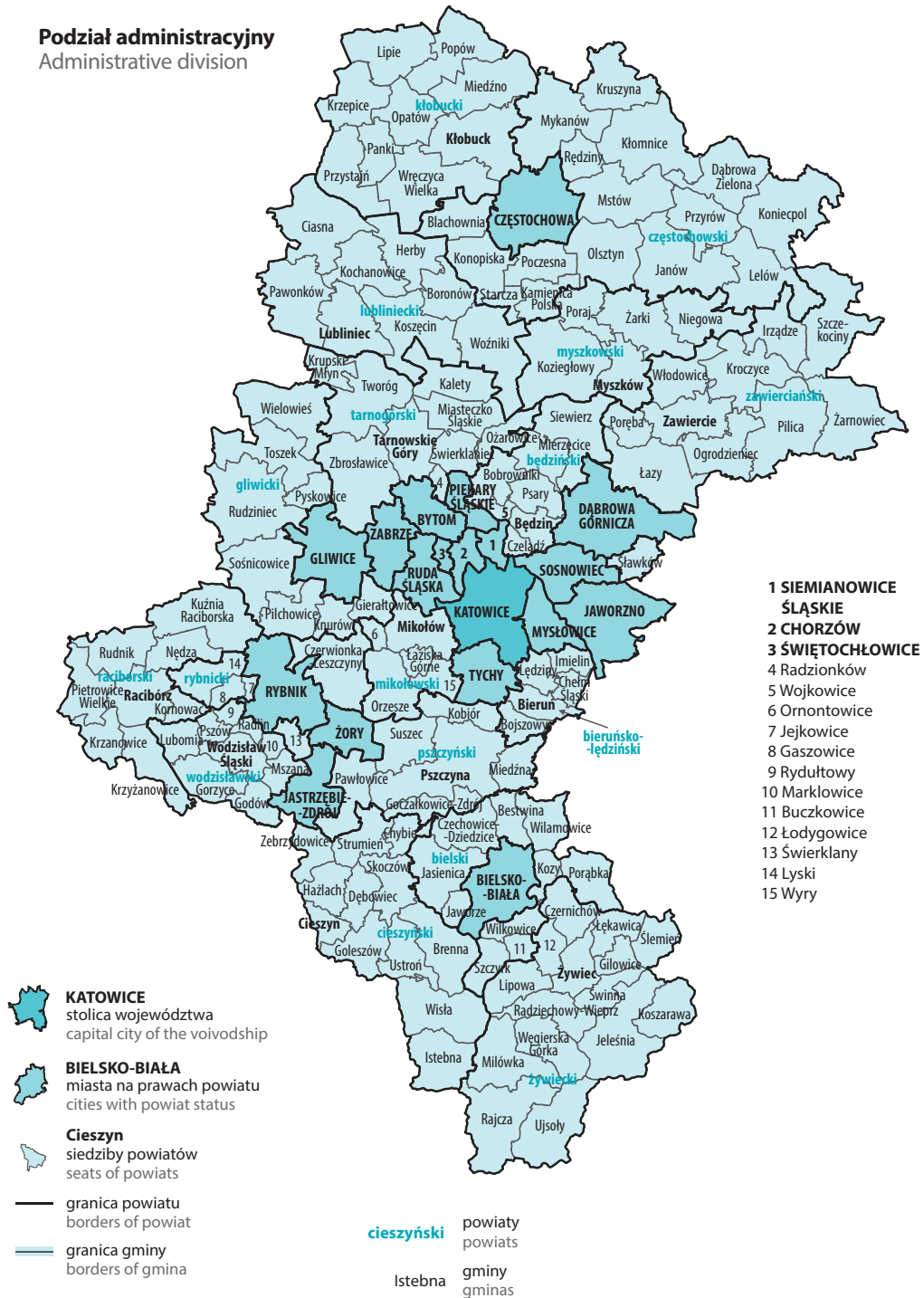
Mapa 1. Województwo śląskie w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 1. Śląskie Voivodship in 2018

As of 31st December

Podział administracyjny
Administrative division

Rozdział 1

Chapter 1

Stan ludności i jej rozmieszczenie w układzie terytorialnym

Size of population and its distribution by territorial division

1.1. Powierzchnia i podział terytorialny

1.1. Area and territorial division

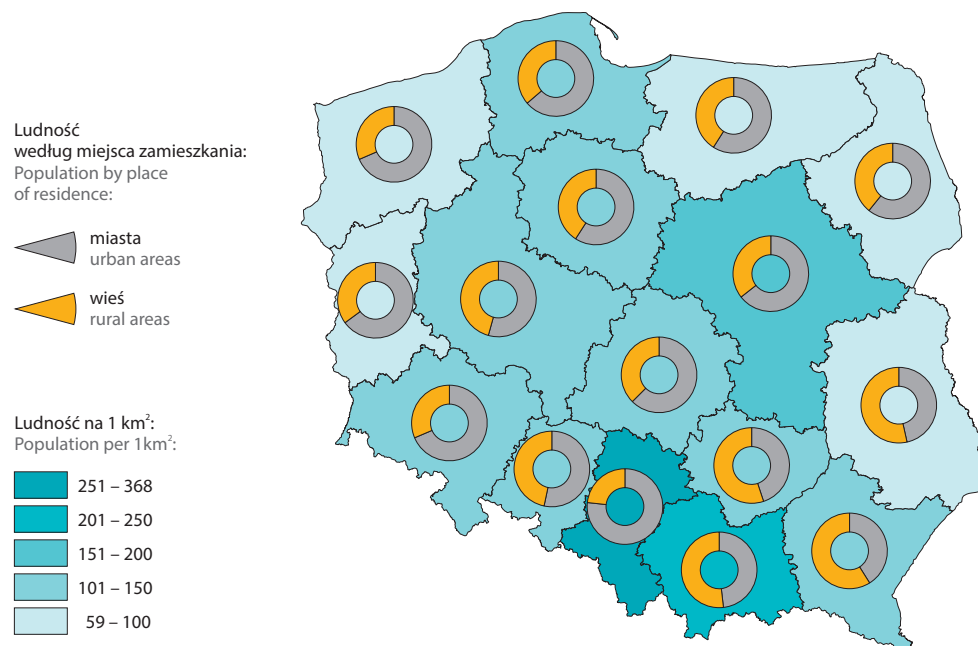
Województwo śląskie, położone w południowej części Polski, zajmuje obszar 12333 km², stanowiący 3,9% powierzchni kraju. W 2018 r. struktura administracyjna województwa śląskiego obejmowała 17 powiatów (5,4% powiatów w kraju), 19 miast na prawach powiatu (28,8%) oraz 167 gmin (6,7%), z tego 49 miejskich (16,2%), 22 miejsko-wiejskie (3,5%) i 96 wiejskich (6,2%). Sieć osadniczą województwa tworzyło 71 miast (7,6% miast w kraju), 1294 miejscowości wiejskie (2,5%) i 1073 sołectwa (2,6%). W porównaniu z 2014 r. zwiększyła się liczba miejscowości wiejskich o 2 i liczba sołectw o 5.

Według stanu w końcu 2018 r., województwo śląskie pod względem powierzchni zajmowało 14. miejsce w kraju, przed województwem świętokrzyskim i opolskim, a biorąc pod uwagę liczbę ludności – 2. miejsce po województwie mazowieckim.

Mapa 2. Gęstość zaludnienia i struktura ludności według miejsca zamieszkania w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 2. Population density and structure of population by place of residence in 2018
As of 31st December

1.2. Stan ludności

1.2. Size of population

Liczba ludności w województwie śląskim w latach 2014–2018 wykazywała tendencję malejącą i według stanu w końcu 2018 r. wyniosła 4533,6 tys. osób, tj. 11,8% ludności Polski. W ogólnej liczbie ludności w województwie liczba mieszkańców miast stanowiła 76,7%. W województwie śląskim – podobnie jak w innych województwach – utrzymuje się przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Według stanu w końcu 2018 r. populacja kobiet wyniosła 2348,1 tys. osób (tj. 51,8% ogółu ludności w województwie), natomiast populacja mężczyzn – 2185,5 tys. osób (tj. 48,2%). W porównaniu z 2014 r. liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 52,4 tys. osób, tj. o 1,1% (mężczyzn o 1,2%, a kobiet o 1,1%). Liczba ludności w miastach zmniejszyła się w omawianym okresie o 64,1 tys. osób, tj. o 1,8% (w porównaniu z 2017 r. spadła o 0,5%), podczas gdy liczba ludności wiejskiej zwiększyła się o 11,7 tys. osób, tj. o 1,1% (w porównaniu z 2017 r. wzrosła o 0,3%).

Tabela 1. Ludność według płci i miejsca zamieszkania
Stan w dniu 31 grudnia
Table 1. Population by sex and place of residence
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018		
	w tysiącach in thousands				2014=100	2017=100	
Ogółem Total	4585,9	4570,8	4559,2	4548,2	4533,6	98,9	99,7
Mężczyźni Males	2212,7	2205,0	2198,9	2192,9	2185,5	98,8	99,7
Kobiety Females	2373,2	2365,9	2360,3	2355,3	2348,1	98,9	99,7
Miasta Urban areas	3542,9	3525,3	3510,0	3496,0	3478,8	98,2	99,5
Wieś Rural areas	1043,1	1045,6	1049,1	1052,1	1054,8	101,1	100,3

1.3. Rozmieszczenie ludności

1.3. Distribution of population

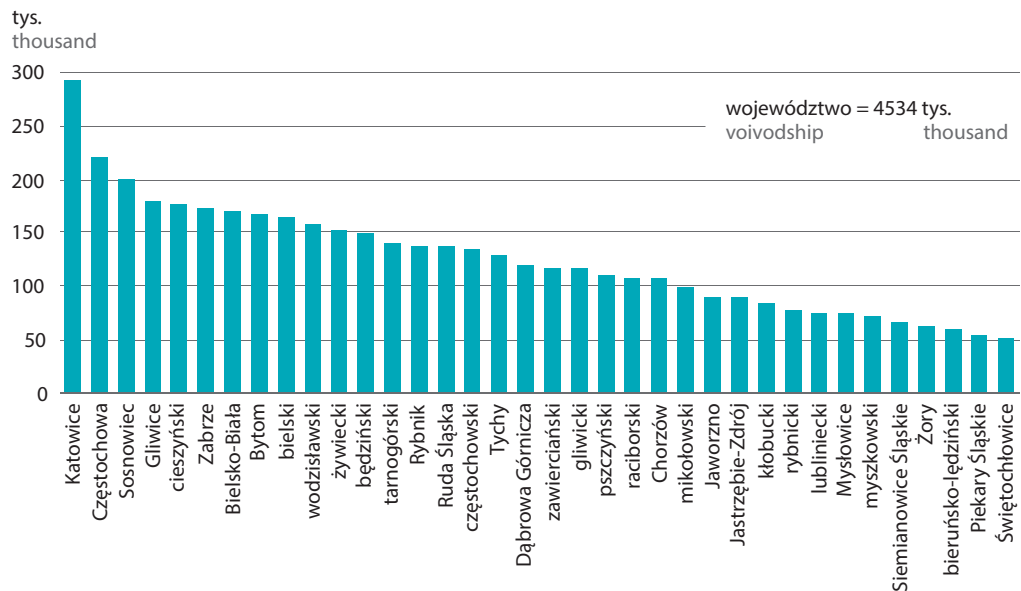
Jak wspomniano wcześniej, województwo śląskie jest najbardziej zurbanizowane w Polsce – ponad 3/4 ludności to mieszkańcy miast, w tym ponad połowa ludności zamieszkuje miasta na prawach powiatu. W 2018 r. w miastach na prawach powiatu mieszkało 2533,5 tys. osób (55,9% ludności województwa). Najwięcej mieszkańców miały: Katowice – 294,5 tys. osób (6,5% ludności województwa), Częstochowa – 222,2 tys. (4,9%) i Sosnowiec – 202,0 tys. (4,5%), natomiast najmniej Świętochłowice – 50,0 tys. osób (1,1%) i Piekary Śląskie – 55,3 tys. (1,2%). Liczba ludności w powiatach (bez miast na prawach powiatu) wynosiła 2000,1 tys. (44,1% ludności województwa). Najwięcej ludności skupiały powiaty: cieszyński 178,1 tys. (3,9% ludności województwa), bielski 165,0 tys. (3,6%), wodzisławski 157,6 tys. (3,5%) i żywiecki 153,2 tys. (3,4%), a najmniej powiaty: bieruńsko-lędziński 59,8 tys. (1,3%), myszkowski – 71,1 tys. (1,6%) oraz lubliniecki 76,6 tys. (1,7%) i rybnicki – 78,1 tys. (1,7%).

Wykres 1. Ludność według powiatów w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 1. Population by powiats in 2018

As of 31st December

Spośród 36 powiatów (łącznie z miastami na prawach powiatu) województwa śląskiego w dziesięciu jednostkach administracyjnych wystąpił wzrost liczby ludności w porównaniu z 2014 r. Liczba ludności powiatów (bez miast na prawach powiatu) wzrosła o 0,2%. Najbardziej zwiększyła się liczba mieszkańców powiatów: mikołowskiego (o 2,4%), bielskiego (o 2,3%), bieruńsko-lędzińskiego i pszczyńskiego (po 1,6%) oraz rybnickiego (o 1,2%), natomiast w największym stopniu zmniejszyła się liczba mieszkańców powiatów: zawierciańskiego (o 2,1%), będzińskiego (o 1,3%) i myszkowskiego (o 1,2%).

W latach 2014–2018 obniżyła się liczba ludności w miastach na prawach powiatu (o 2,2%). Największy spadek liczby ludności odnotowano w: Sosnowcu (o 3,5%), Częstochowie (o 3,4%), Bytomiu (o 3,2%), Świętochłowicach (o 2,9%), Piekarach Śląskich (o 2,6%), Dąbrowie Górniczej i Gliwicach (po 2,5%), Katowicach (o 2,4%) oraz Siemianowicach Śląskich i Zabrze (po 2,2%). Wzrost liczby mieszkańców wystąpił tylko w Żorach (o 0,7%).

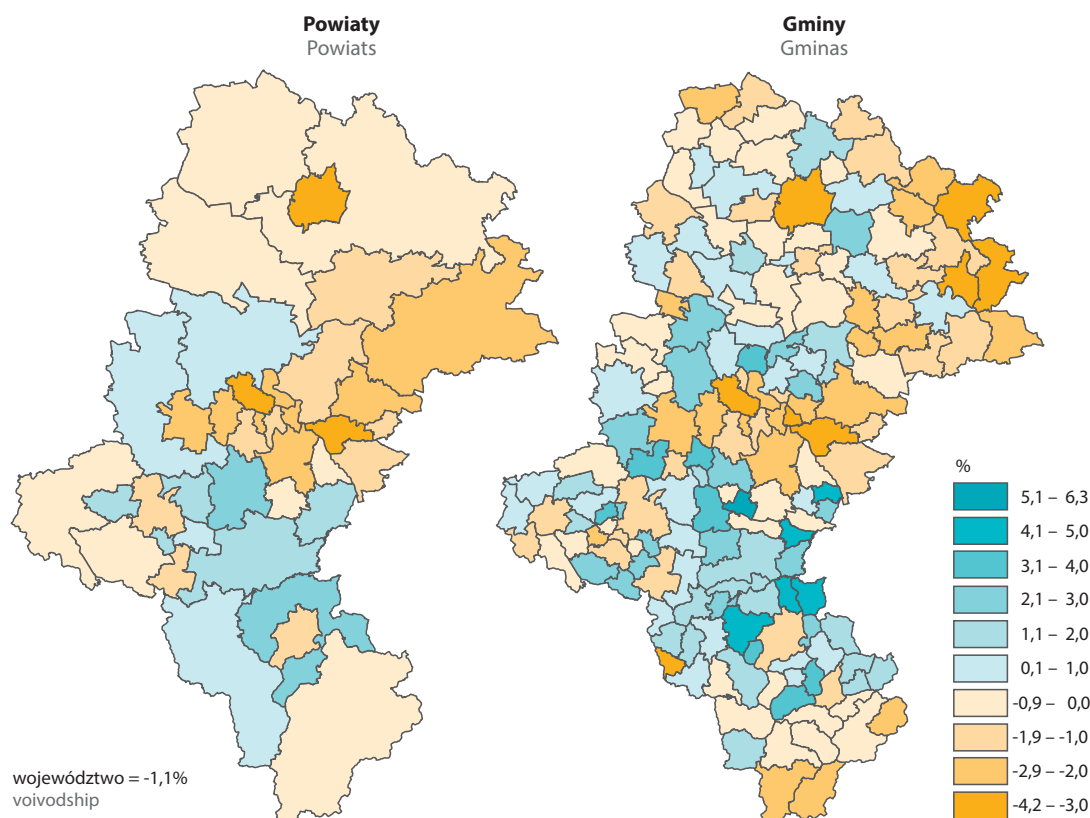
Wśród 148 gmin województwa (bez miast na prawach powiatu) największy przyrost liczby ludności w porównaniu z 2014 r. wystąpił w gminach: Wiry – o 6,3%, Imielin – o 4,9%, Bojszowy i Jasienica – po 4,3%, Bestwina – o 4,2% i Wilamowice – o 4,1%, natomiast największy spadek populacji odnotowano w gminach: Irządze – o 4,2%, Szczekociny – o 3,6%, Koniecpol – o 3,4% oraz Cieszyn i Czeladź – po 3,0%.

Mapa 3. Zmiana liczby ludności w latach 2014–2018

Stan w dniu 31 grudnia

Map 3. Population change in the years 2014–2018

As of 31st December

Współczynnik urbanizacji wyrażony jest poprzez udział ludności zamieszkałej w miastach w ogólnej liczbie ludności.

Współczynnik urbanizacji w województwie śląskim w 2018 r. wyniósł 76,7% i był o 0,6 p. proc. niższy niż w 2014 r. Wyższy od średniej wojewódzkiej współczynnik odnotowano w powiecie mikołowskim (85,5%), natomiast najniższy w powiecie częstochowskim (11,5%). W czterech powiatach województwa mieszkańcy miast stanowili mniej niż 30% ogólnej liczby ludności: bielskim (27,1%), pszczyńskim (23,2%) oraz kłobuckim i żywieckim (po 20,5%).

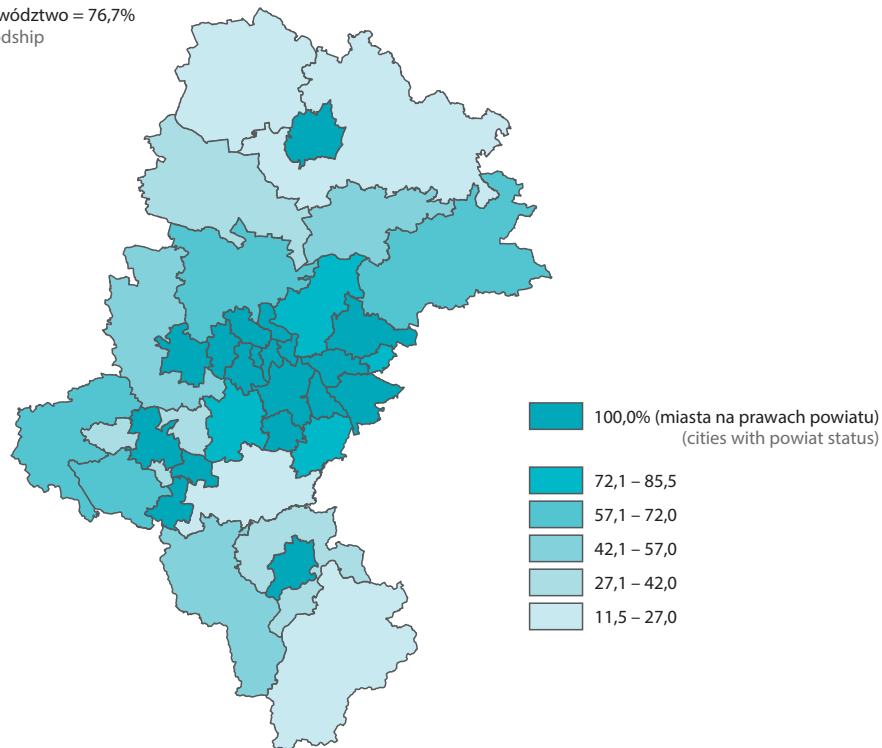
Największy spadek udziału ludności miast w ludności ogółem w 2018 r. w porównaniu z 2014 r. odnotowano w powiatach: cieszyńskim (o 0,8 p. proc.), będzińskim i wodzisławskim (po 0,7 p. proc.), natomiast najmniejszy w powiatach: kłobuckim (o 0,1 p. proc.), mikołowskim i zawierciańskim (po 0,2 p. proc.).

Mapa 4. Udział ludności miast w ludności ogółem według powiatów w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 4. Share of urban population in the total population by powiats in 2018

As of 31st December

województwo = 76,7%
voivodship

Gęstość zaludnienia to miara zagęszczenia ludności na określonym terytorium – wyrażana najczęściej w osobach na 1 km² (również w osobach na 1 ha – przy bardzo dużym zaludnieniu np. w aglomeracjach).

W 2018 r. w województwie śląskim odnotowano największy w kraju wskaźnik gęstości zaludnienia, który wyniósł 368 osób na 1 km² (tj. trzykrotnie więcej niż średnia dla kraju wynosząca 123 osoby). W porównaniu z 2014 r. zmniejszył się on o 4 osoby na 1 km² (w kraju pozostał bez zmian). W miastach na prawach powiatu gęstość zaludnienia wyniosła 1406 osób na 1 km². Spośród wszystkich 19 miast na prawach powiatu najwyższym wskaźnikiem gęstości zaludnienia charakteryzowały się: Świętochłowice (3757 osób na 1 km²), Chorzów (3262 osoby na 1 km²), Siemianowice Śląskie (2633 osoby na 1 km²), Bytom (2402 osoby na 1 km²), Sosnowiec (2219 osób na 1 km²) i Zabrze (2156 osób na 1 km²). Najmniej osób na 1 km² przypadało w: Jaworznie (600 osób na 1 km²), Dąbrowie Górniczej (637 osób na 1 km²), Rybniku (935 osób na 1 km²) i Żorach (966 osób na 1 km²). W miastach na prawach powiatu, gęstość zaludnienia w porównaniu z 2014 r. zmniejszyła się (z wyjątkiem Żor, gdzie wzrosła o 6 osób). Największy spadek tego wskaźnika wystąpił w: Świętochłowicach – o 112 osób, Bytomiu i Sosnowcu – po 79 osób, Siemianowicach Śląskich – o 59 osób oraz Chorzowie – o 57 osób.

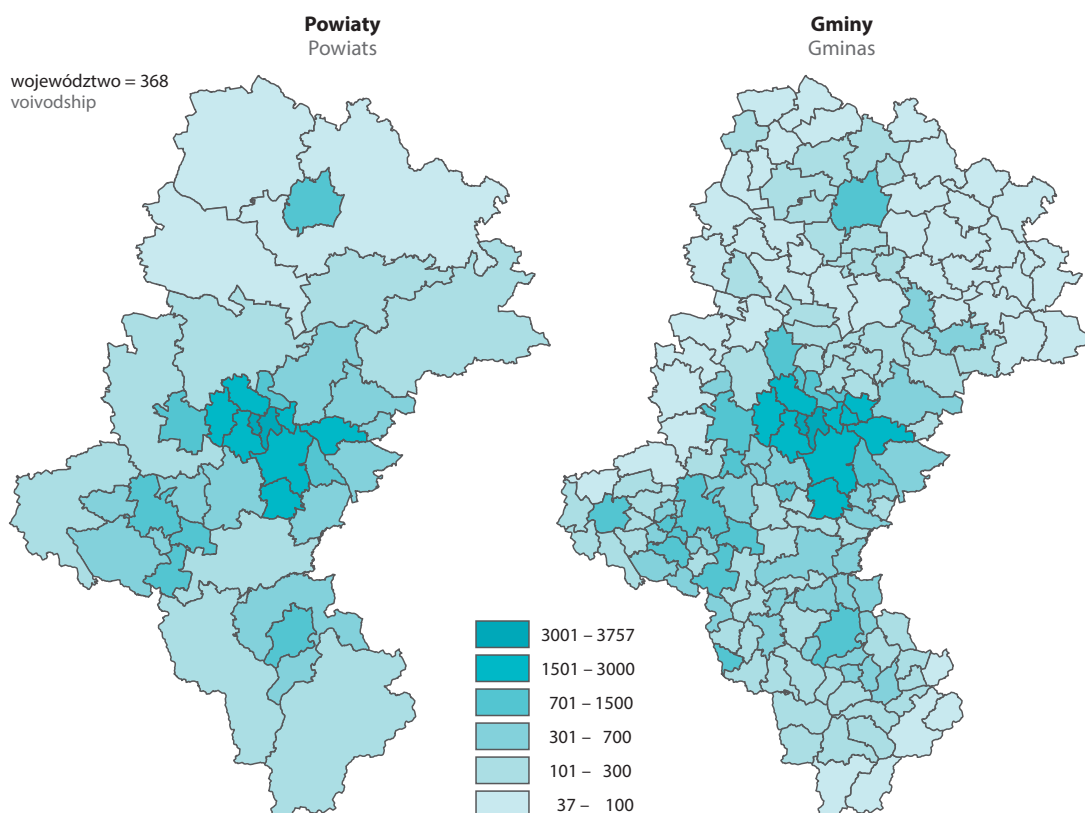
Natomiast w pozostałych powiatach gęstość zaludnienia wyniosła 190 osób na 1 km². Najmniej zaludnione były powiaty położone w północnej części województwa. Najwyższy poziom wskaźnika odnotowano w powiatach: wodzisławskim (550 osób na 1 km²), mikołowskim (422 osoby na 1 km²) i będzińskim (409 osób na 1 km²), natomiast najniższy w powiatach: częstochowskim (89 osób na 1 km²), lublinieckim (93 osoby na 1 km²) i kłobuckim (96 osób na 1 na km²). Największe zmiany gęstości zaludnienia w odniesieniu do 2014 r. odnotowano w powiatach: mikołowskim, gdzie liczba osób na 1 km² wzrosła o 10 osób, bielskim – wzrost o 8 osób oraz w bieruńsko-lędzińskim – o 6 osób. Spadek gęstości zaludnienia wystąpił w powiatach: będzińskim (o 5 osób), zawierciańskim (o 3 osoby) oraz myszkowskim (o 2 osoby).

Mapa 5. Ludność na 1 km² w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Map 5. Population per 1 km² in 2018

As of 31st December

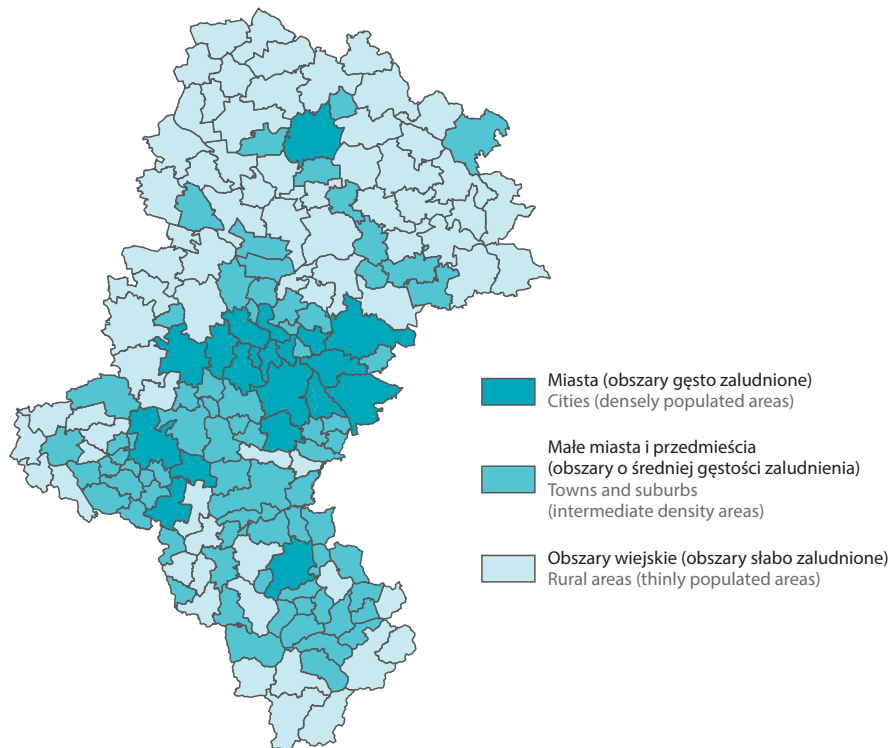

Spośród 148 gmin województwa śląskiego (bez miast na prawach powiatu) w 2018 r. najwyższym poziomem wskaźnika gęstości zaludnienia, tj. powyżej 1400 osób na 1 km², charakteryzowały się następujące gminy: Radlin (1421 osób na 1 km²), Rydułtowy (1447 osób na 1 km²), Będzin (1520 osób na 1 km²) oraz Czeladź (1934 osoby na 1 km²). Do gmin, dla których wartość wskaźnika gęstości zaludnienia przekroczyła 1000 osób na 1 km², należały m.in.: Łaziska Górne (1113 osób na 1 km²), Knurów (1131 osób na 1 km²), Cieszyn (1210 osób na 1 km²) oraz Radzionków (1274 osoby na 1 km²). Najniższy poziom wskaźnika gęstości zaludnienia odnotowano w: Irządach i Żarnowcu (po 37 osób na 1 km²), Dąbrowie Zielonej i Lelowie (po 39 osób na 1 km²), Ujszałach i Janowie (po 41 osób na 1 km²) oraz Przyrowie (47 osób na 1 km²). W odniesieniu do 2014 r. największe spadki omawianego wskaźnika zaobserwowano w gminach: Czeladź (liczba osób na 1 km² obniżyła się o 60), Będzin (o 38 osób), Cieszyn (o 37 osób), Radlin i Radzionków (po 18 osób) oraz Zawiercie (o 17 osób). Wzrost omawianego wskaźnika wystąpił w gminach: Gaszowice (o 18 osób na 1 km²), Wyrzy i Imielin (po 15 osób na 1 km²), Bestwina, Kozy, Mikołów i Łodygowice (po 13 osób na 1 km²) oraz Gierałtowie, Wilamowice i Świerklany (po 12 osób na 1 km²).

Stopień urbanizacji (DEGURBA) to typologia oparta na połączeniu kryteriów sąsiedztwa geograficznego i minimalnej liczby ludności w komórkach sieci kwadratów o powierzchni 1 km².

Analiza zaklasyfikowania gmin województwa śląskiego do określonej kategorii DEGURBA najlepiej ilustruje dysproporcje w rozmieszczeniu ludności. W 2018 r. ponad połowa ludności województwa śląskiego (57,1%) skupiała się na 14,9% jego powierzchni – zaklasyfikowanej do kategorii „miasta”, zaś na ponad połowie powierzchni (54,7%) obejmującej „obszary wiejskie” zamieszkiwało zaledwie 13,9% ogółu ludności województwa (jest to niemal cała północna część województwa śląskiego oraz jego zachodnie i południowe obrzeża).

Mapa 6. Typy gmin zgodnie ze stopniem urbanizacji (DEGURBA) w 2018 r.
Map 6. Types of gminas according to degree of urbanisation (DEGURBA) in 2018

Rozdział 2

Chapter 2

Struktura ludności według płci i wieku

Structure of population by sex and age

W województwie śląskim od lat utrzymuje się przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami. W końcu 2018 r. kobiety stanowiły 51,8% mieszkańców województwa, a udział ten w latach 2014–2018 zmienił się nieznacznie (wzrost o 0,1 p.proc.). Podobnie współczynnik feminizacji w badanym okresie nie uległ istotnym zmianom i w 2018 r. wynosił 107,4 (wobec 107,3 w 2014 r.). W kraju współczynnik feminizacji w każdym z badanych lat kształtował się na poziomie 106,7.

Współczynnik feminizacji to liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn.

Na wsi w porównaniu z miastami, występuje mniejsza przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami. W końcu 2018 r. współczynnik feminizacji na wsi wynosił 103,6, natomiast w miastach 108,6.

Tabela 2. Współczynnik feminizacji według biologicznych grup wieku i miejsca zamieszkania

Stan w dniu 31 grudnia

Table 2. Feminisation ratio by biological age groups and place of residence

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018
Ogółem Total	107,3	107,3	107,3	107,4	107,4
0–4 lat	95,5	95,5	95,2	95,3	95,2
15–64	101,3	101,3	101,1	101,0	100,9
65 lat i więcej and more	152,9	151,5	150,6	149,7	149,0
Miasta Urban areas	108,4	108,4	108,5	108,6	108,6
Wieś Rural areas	103,5	103,5	103,6	103,7	103,6

Wartość współczynnika feminizacji wzrasta wraz z wiekiem. W końcu 2018 r., w pięcioletnich przedziałach wieku, ostatnią grupą w której odnotowano przewagę liczebną mężczyzn nad kobietami była grupa 40–44 lata (współczynnik feminizacji wynosił 98,5). W grupie 45–49 lat wystąpiła już przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami, współczynnik feminizacji w tej grupie wynosił 100,5. Konsekwencją nadumieralności mężczyzn powyżej poziomu umieralności kobiet w starszych grupach wieku i krótszego przeciętnego dalszego trwania życia mężczyzn niż kobiet są coraz wyższe współczynniki feminizacji. W populacji osób w wieku sędziwym (80 lat i więcej) w 2018 r. na 100 mężczyzn przypadają 204 kobiety.

Tabela 3. Współczynnik feminizacji według grup wieku w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Table 3. Feminisation ratio by age groups in 2018

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Ogółem Total	107,4	108,6	103,6
0–4 lata	94,7	95,0	94,0
5–9	95,1	95,0	95,4
10–14	95,6	95,3	96,6
15–19	95,7	96,3	94,1
20–24	95,9	95,8	96,1
25–29	96,0	96,2	95,3
30–34	97,2	97,1	97,6
35–39	97,9	97,9	98,0
40–44	98,5	98,7	97,9
45–49	100,5	100,9	99,1
50–54	102,8	104,4	98,2
55–59	107,2	109,6	99,7
60–64	115,1	118,5	103,1
65–69	125,3	128,1	114,4
70–74	137,5	140,1	127,2
75–79	157,8	159,0	153,4
80–84	181,8	180,9	185,0
85 lat i więcej and more	236,5	232,1	253,9

Biorąc pod uwagę pojedyncze roczniki wieku, w końcu 2018 r. stała liczebna przewaga kobiet nad mężczyznami w województwie wystąpiła wśród osób w wieku 47 lat, przy czym w miastach również w wieku 47 lat, a na wsi – 59 lat.

W 2018 r. (podobnie jak w 2014 r.) we wszystkich powiatach wystąpiła przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Najwyższy współczynnik feminizacji odnotowano w: Częstochowie – 113,1, Bielsku-Białej – 111,6 i Sosnowcu – 111,3, natomiast najniższy w powiatach: kłobuckim – 102,7, bieruńsko-lęczyńskim – 102,9 i rybnickim – 103,0.

W tabeli 4. przedstawiono wybrane wskaźniki demograficzne dla województwa śląskiego i Polski. Wskaźniki te w badanym okresie wykazywały tendencję rosnącą zarówno dla województwa, jak i dla kraju, co świadczy o postępującym starzeniu się ludności obu populacji.

Tabela 4. Wybrane wskaźniki demograficzne

Stan w dniu 31 grudnia

Table 4. Selected demographic rates

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018
Mediana wieku Median age					
Polska Poland	39,4	39,8	40,2	40,6	40,9
Śląskie	40,9	41,3	41,6	42,0	42,3
Współczynnik starości demograficznej w % Rate demographic of ageing in %					
Polska Poland	15,3	15,8	16,4	17,0	17,5
Śląskie	16,1	16,7	17,3	18,0	18,6

Tabela 4. Wybrane wskaźniki demograficzne (dok.)

Stan w dniu 31 grudnia

Table 4. Selected demographic rates (cont.)

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018
Indeks starości Ageing ratio					
Polska Poland	101,9	105,6	109,2	112,0	114,8
Śląskie	114,5	118,5	122,5	125,3	128,4
Współczynnik obciążenia demograficznego Age dependency ratio					
Polska Poland	58,8	60,1	61,7	63,4	65,1
Śląskie	58,2	59,9	61,8	53,8	65,8
Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego Intergenerational support indicator					
Polska Poland	8,2	8,8	9,5	10,0	10,4
Śląskie	6,9	7,5	8,2	8,8	9,3

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności wskazuje przeciętny wiek osób w danej zbiorowości (np. zamieszkującej określone terytorium). Wartość mediany wyznacza granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

W latach 2014–2018 wiek środkowy mieszkańców województwa śląskiego przesunął się o ponad rok i w 2018 r. wynosił 42,3 lata. Przeciętnie ludność województwa była starsza o 1,4 roku od ludności Polski. W miastach ludność była starsza niż na wsi (w 2018 r. i 2014 r. o ponad 2 lata). Statystyczny mężczyzna był młodszy od kobiety o ponad 3 lata (w 2014 r. – młodszy o prawie 4 lata).

Tabela 5. Mediana wieku ludności według płci i miejsca zamieszkania

Stan w dniu 31 grudnia

Table 5. Median age of population by sex and place of residence

As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018
Ogółem Total	40,9	41,3	41,6	42,0	42,3
mężczyźni males	39,2	39,5	39,9	40,3	40,6
kobiety females	42,9	43,2	43,5	43,8	44,1
Miasta Urban areas	41,5	41,8	42,2	42,5	42,9
mężczyźni males	39,5	39,9	40,3	40,6	41
kobiety females	43,7	44,0	44,3	44,6	44,9
Wieś Rural areas	39,2	39,5	39,9	40,2	40,5
mężczyźni males	38,0	38,3	38,7	39,0	39,3
kobiety females	40,4	40,7	41,1	41,4	41,8

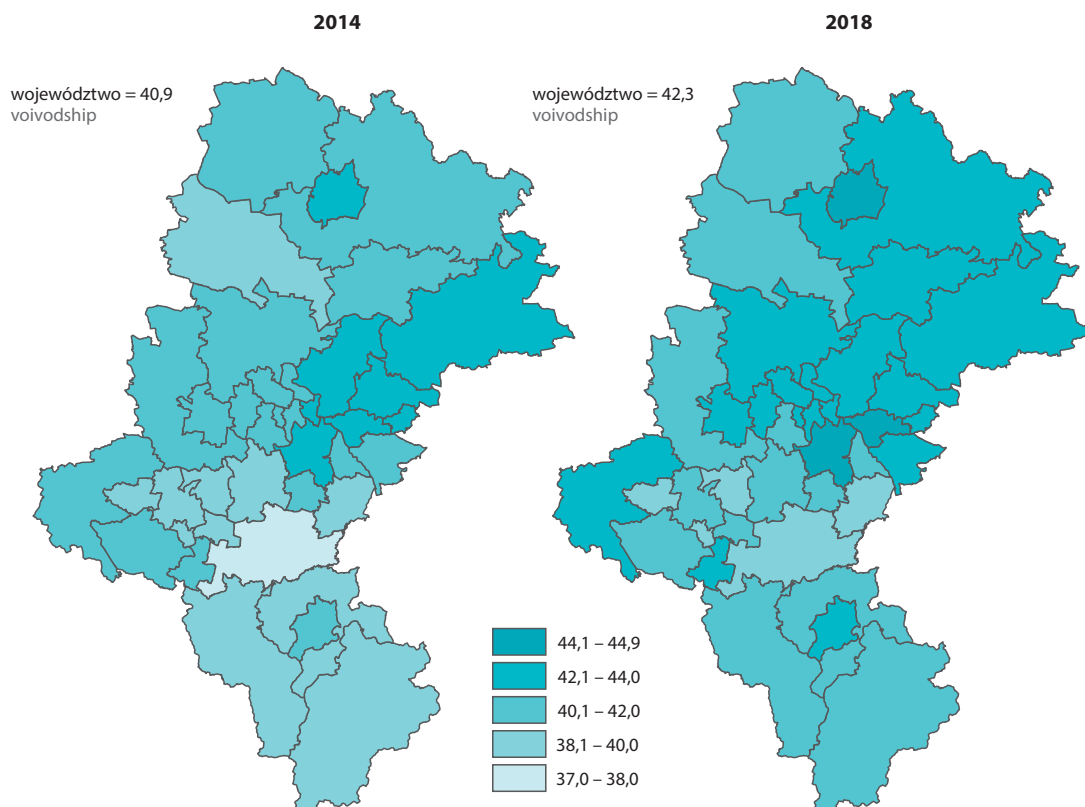
W 2018 r. wiek środkowy ludności największe wartości osiągnął w: Częstochowie – 44,9 lata (w 2014 r. – 43,4 lata), Sosnowcu – 44,9 lata (43,7 lata), Katowicach – 44,4 lata (43,5 lata). Najniższą medianą wieku charakteryzowały się powiaty: pszczyński – 38,5 lat (w 2014 r. – 37,0 lat), bieruńsko-lędzki – 39,7 lat (38,4 lat) oraz rybnicki – 39,8 lat (38,6 lat).

Mapa 7. Mediana wieku ludności według powiatów

Stan w dniu 31 grudnia

Map 7. Median age of population by powiats

As of 31st December

Współczynnik starości demograficznej to udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności.

W końcu 2018 r. w województwie śląskim osoby w wieku 65 lat i więcej stanowiły 18,6% ogólnej liczby ludności (w kraju – 17,5%), tj. o 2,5 p. proc. więcej niż w 2014 r. Współczynnik starości demograficznej był wyższy w miastach (19,3%) niż na wsi (16,0%).

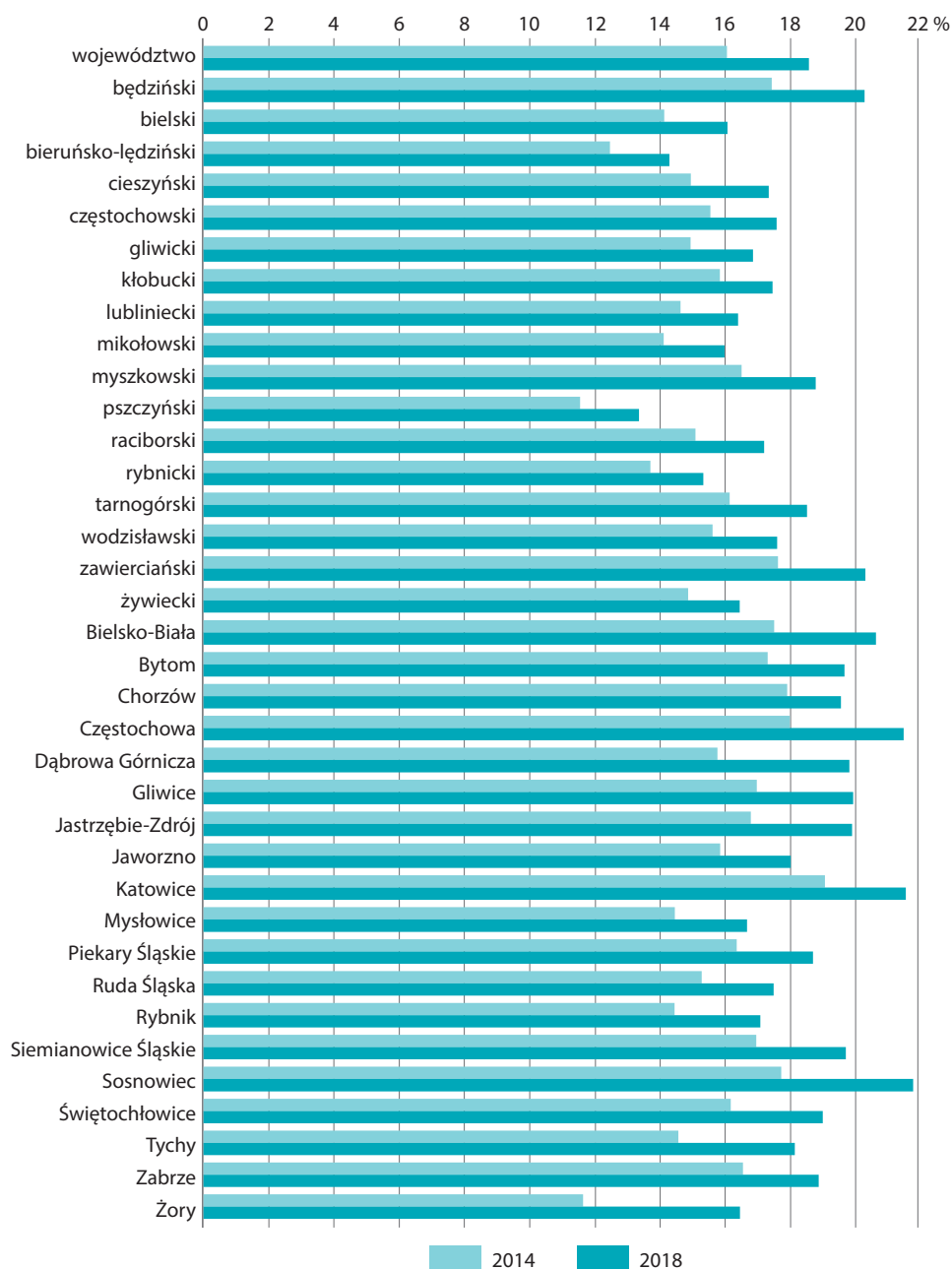
Biorąc pod uwagę powiaty, w 2018 r. odsetek osób w wieku 65 lat i więcej kształtował się w przedziale od 13,4% w powiecie pszczyńskim do 21,8% w Sosnowcu. Na przestrzeni lat 2014–2018 omawiany współczynnik w największym stopniu wzrósł w: Żorach (o 4,9 p. proc.), Sosnowcu (o 4,1 p. proc.) oraz w Dąbrowie Górniczej (o 4,0 p. proc.).

Wykres 2. Współczynnik starości demograficznej według powiatów

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 2. Rate demographic of ageing by powiats

As of 31st December

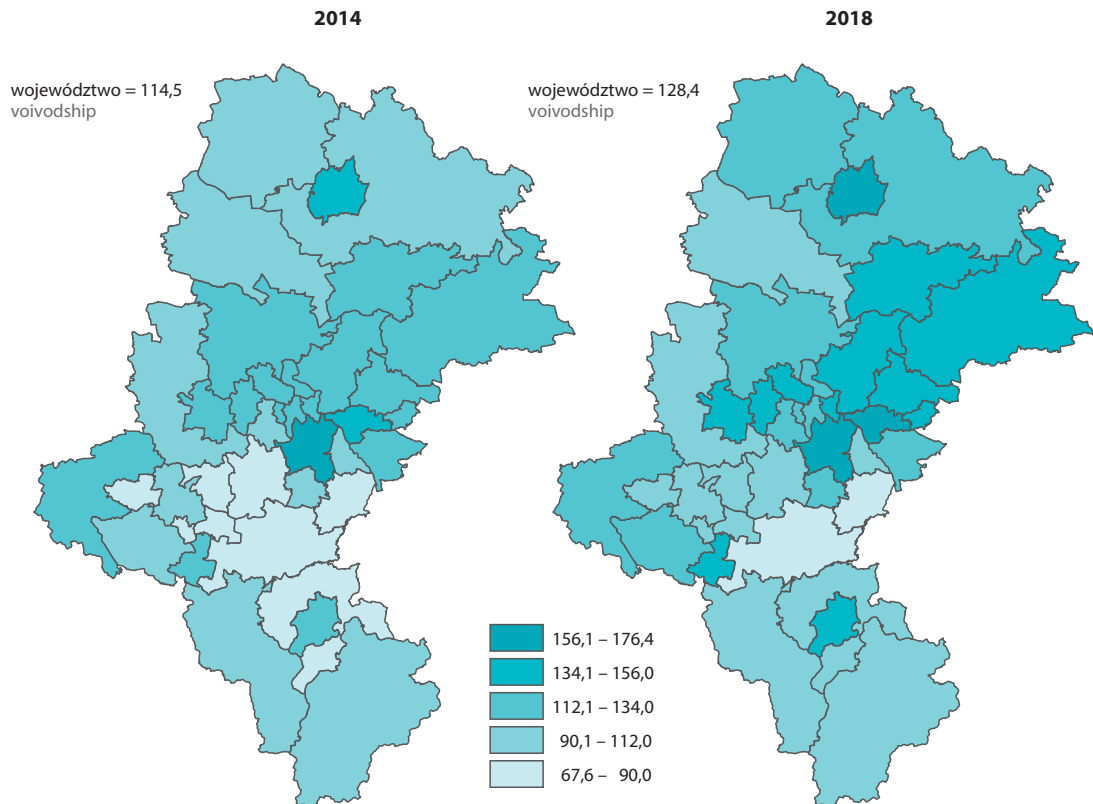
Indeks starości to relacja pokoleniowa dziadków i wnuczków, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat.

W końcu 2018 r. indeks starości w województwie śląskim wynosił 128 osób (w kraju 115 osób), tzn. że średnio na 100 wnuków przypadało 128 dziadków lub babć.

W 2018 r. występowało znaczne zróżnicowanie tego wskaźnika według powiatów od 76 osób w powiecie pszczyńskim do 176 osób w Sosnowcu (w 2014 r. od 68 osób w powiecie pszczyńskim do 159 osób w Katowicach). Wśród 36 powiatów indeks starości powyżej 100 odnotowano w 30 powiatach, natomiast poniżej 100 w 6 powiatach.

Mapa 8. Indeks starości według powiatów

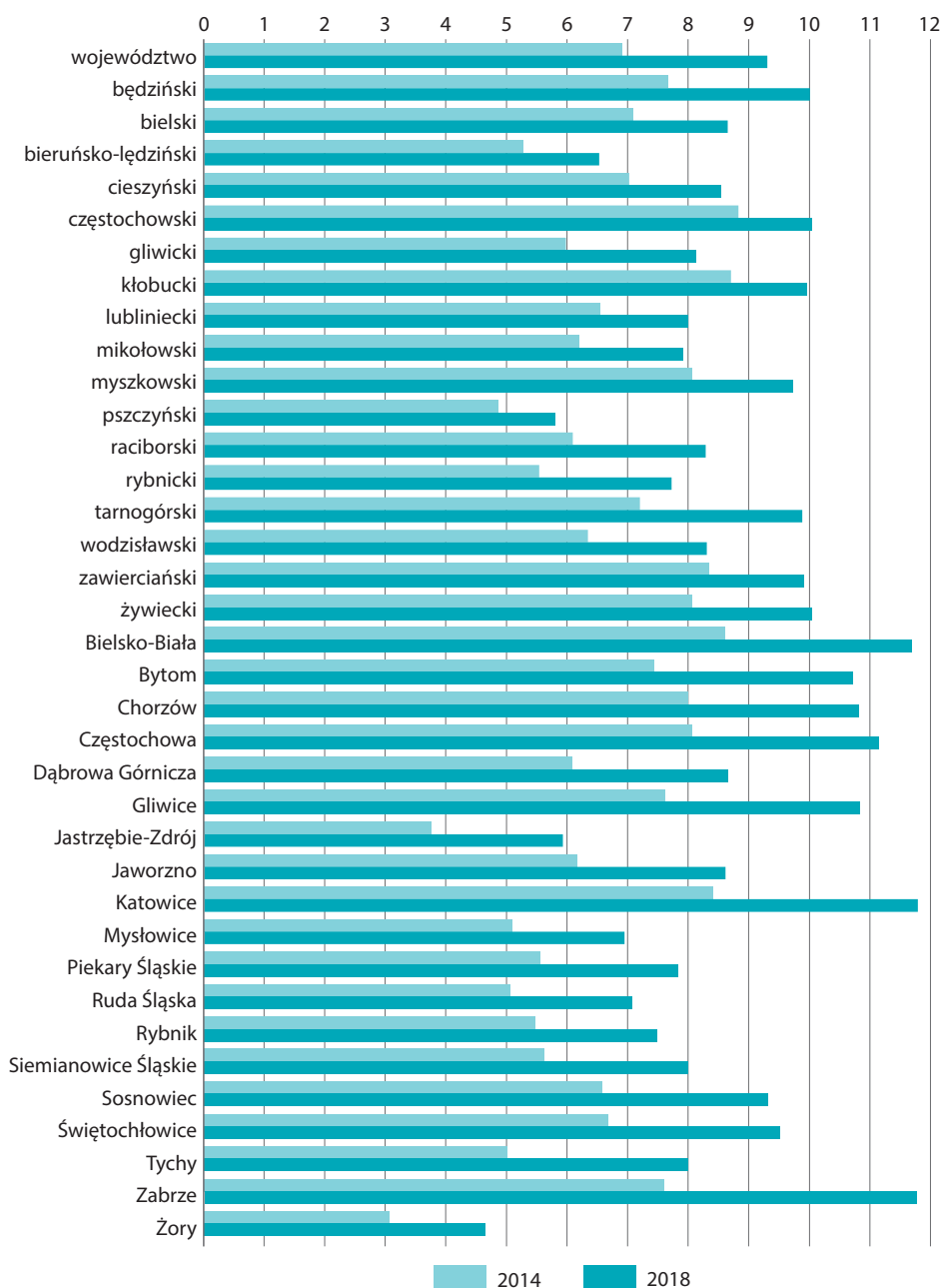
Stan w dniu 31 grudnia
Ageing ratio by powiat
As of 31st December

Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego to liczba osób w wieku 85 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 50–64 lata.

W końcu 2018 r. wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego w województwie śląskim wynosił 9 osób (w kraju 10). W latach 2014–2018 wartość wskaźnika wzrosła o 2 osoby. W 2018 r. obserwowano duże zróżnicowanie przestrzenne tego wskaźnika, który w Żorach wynosił 5 osób, natomiast w Bielsku-Białej, Katowicach i Zabrze po 12 osób. W 2014 r. wartości wskaźnika były niższe w każdym z powiatów i mieściły się w przedziale od 3 osób w Żorach do 9 osób w powiatach częstochowskim, kłobuckim i w Bielsku-Białej.

Wykres 3. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według powiatów
 Stan w dniu 31 grudnia
Chart 3. Intergenerational support indicator by powiat
 As of 31st December

Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w końcu 2018 r. w województwie śląskim wynosiła 772,1 tys. osób i w porównaniu z 2014 r. wzrosła o 0,1%. Udział ludności w tej grupie wieku w ludności ogółem w województwie kształtował się na poziomie 17,0% (w kraju – 18,1%).

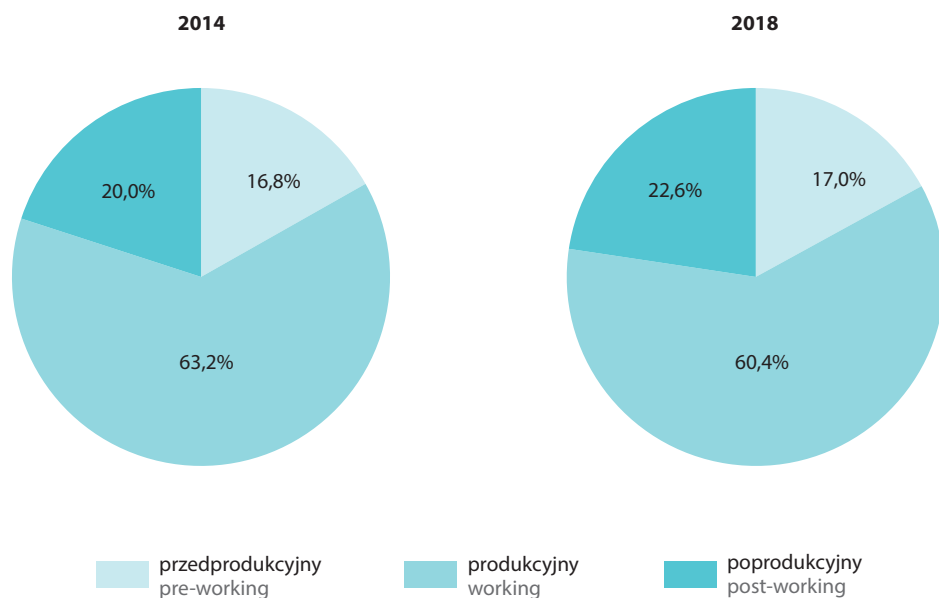
Ludność w wieku produkcyjnym liczyła 2735,1 tys. osób, tj. o 5,6% mniej niż w 2014 r., a jej udział w ludności ogółem wynosił 60,3% (w kraju – 60,6%). Zmniejszyła się zarówno liczba ludności w wieku mobilnym – o 5,4%, jak i niemobilnym – o 6,0%.

Znacznie wzrosła liczba ludności w wieku poprodukcyjnym – o 12,0%. Udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności w końcu 2018 r. wynosił 22,6% (w kraju 21,4%).

Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 4. Structure of population by economic age groups
As of 31st December

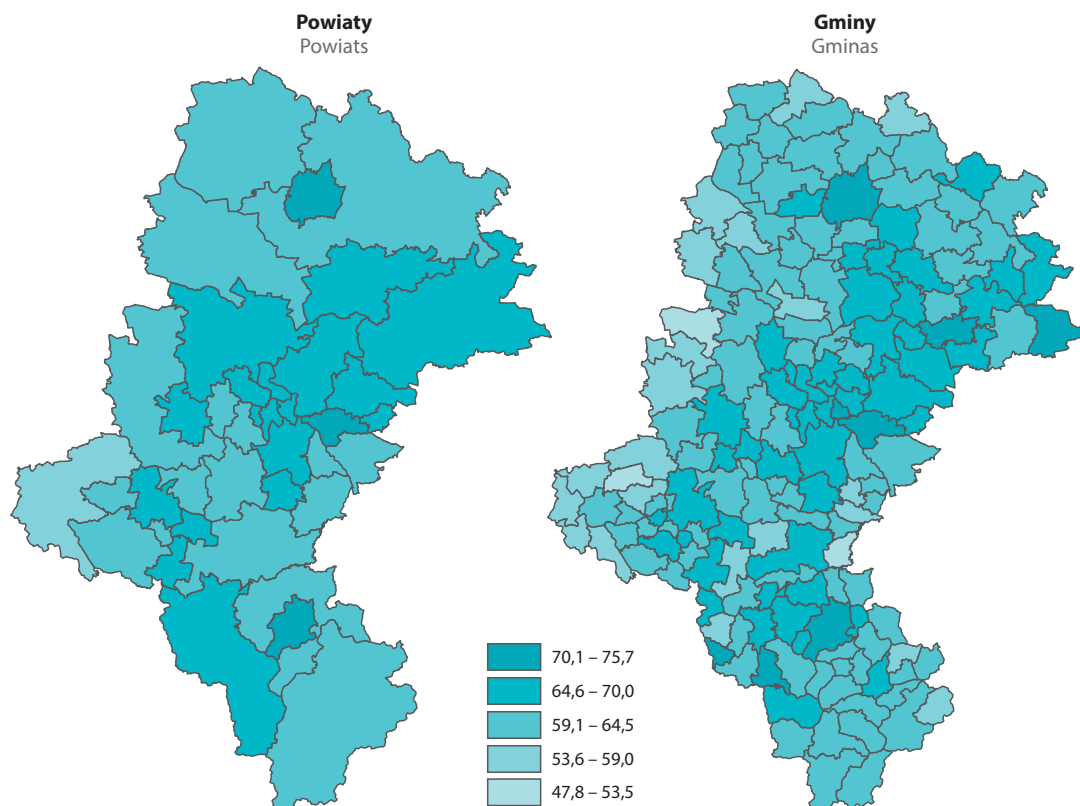
Współczynnik obciążenia demograficznego (w odniesieniu do ekonomicznych grup wieku) to relacja między liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym (tj. przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) na 100 osób w wieku produkcyjnym.

W końcu 2018 r. współczynnik obciążenia demograficznego w województwie śląskim osiągnął wartość 65,8 (w kraju – 65,1) i w latach 2014–2018 uległ zwiększeniu o 7,6 punktu. Biorąc pod uwagę współczynniki cząstkowe, w 2018 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 28 osób w wieku przedprodukcyjnym i 38 osób w wieku poprodukcyjnym.

W przekroju terytorialnym według powiatów w 2018 r. wartość tego współczynnika była zróżnicowana i wynosiła od 58,6 w powiecie raciborskim do 73,2 w Bielsku-Białej. W 16 powiatach współczynnik osiągnął wartość powyżej, a w 20 poniżej średniej wojewódzkiej.

W porównaniu z 2014 r. wartość współczynnika była wyższa we wszystkich powiatach. W największym stopniu współczynnik wzrósł w: Dąbrowie Górniczej (o 13,1 punktu), Tychach (o 12,8), Żorach i Sosnowcu (po 12,3), natomiast w najmniejszym w powiecie kłobuckim (o 3,0 punktu) i żywieckim (o 3,2).

Mapa 9. Współczynnik obciążenia demograficznego w 2018 r.
 Map 9. Age dependency ratio in 2018

Biorąc pod uwagę poziom terytorialny według gmin (z wyłączeniem miast na prawach powiatu), wartość współczynnika obciążenia demograficznego wahała się od 47,8 w gminie Miedźna do 75,7 w gminie Ustroń. Na przestrzeni lat 2014–2018 w dwóch gminach Irządze i Milówka odnotowano spadek omawianego współczynnika odpowiednio o 0,7 i 0,1 punktu, natomiast w największym stopniu wzrósł on w gminach Czeladź – o 10,5 punktu i Siewierz – o 10,1 punktu.

W 2018 r. według typologii trójkąta Osanna uwzględniającej strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku, województwo śląskie (podobnie jak w 2014 r.) zakwalifikowano jako starzejące się demograficznie, ponieważ odsetki osób w wieku przedprodukcyjnym oraz w wieku produkcyjnym były mniejsze od przeciętnych w kraju odpowiednio o 1,1 i 0,3 p. proc., a odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym był większy o 1,2 p. proc. od średniego w kraju.

Klasyfikacja powiatów według typologii trójkąta Osanna w 2018 r. nie zmieniła się znacząco w porównaniu z 2014 r. Spośród 36 powiatów województwa w 2018 r. – 14 należało do jednostek terytorialnych młodych demograficznie (w 2014 r. – 17), co oznacza że udział osób w wieku przedprodukcyjnym był większy, a udział ludności w wieku poprodukcyjnym mniejszy od przeciętnego w województwie. Były to m.in. powiaty: bieruńsko-lęczyński, pszczyński i rybnicki. Do typów oznaczających starzenie się demograficzne należało 13 powiatów (w 2014 r. – 12), m.in.: Katowice, Częstochowa i Sosnowiec. Pozostałe 9 powiatów charakteryzowało się stabilizacją demograficzną (w 2014 r. – 7), m.in.: Bielsko-Biała, Chorzów i powiat raciborski.

W latach 2014–2018 trzy powiaty zmieniły swój status – powiat częstochowski i kłobucki z młodości demograficznej na stabilizację demograficzną oraz powiat myszkowski ze stabilizacji demograficznej na starzenie się demograficzne.

Mapa 10. Klasyfikacja powiatów według ekonomicznych grup wieku – Trójkąt Osanna
 Map 10. Classification of powiats by economic age groups – Osann's Triangle

Udział ludności w wieku:
 Share of population aged:

- A - przedprodukcyjnym
pre-working
- B - produkcyjnym
working
- C - poprodukcyjnym
post-working

Typy demograficzne
 Demographic types

młodość demograficzna:
 demographic youth:

- Typ II: A > 16,8%; B < 63,2%; C < 20,0%
- Typ III: A > 16,8%; B > 63,2%; C < 20,0%

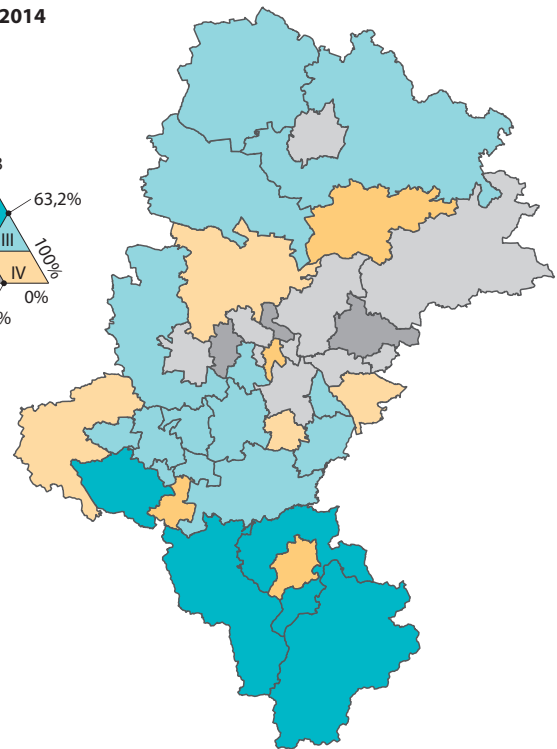
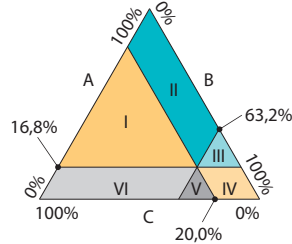
stabilizacja demograficzna:
 demographic stabilisation:

- Typ I: A > 16,8%; B < 63,2%; C > 20,0%
- Typ IV: A < 16,8%; B > 63,2%; C < 20,0%

starzenie się demograficzne:
 demographic ageing:

- Typ V: A < 16,8%; B > 63,2%; C > 20,0%
- Typ VI: A < 16,8%; B < 63,2%; C > 20,0%

2014

2018

Typy demograficzne
 Demographic types

młodość demograficzna:
 demographic youth:

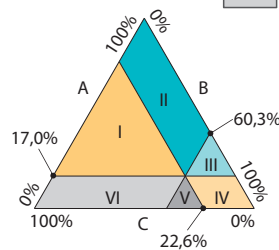
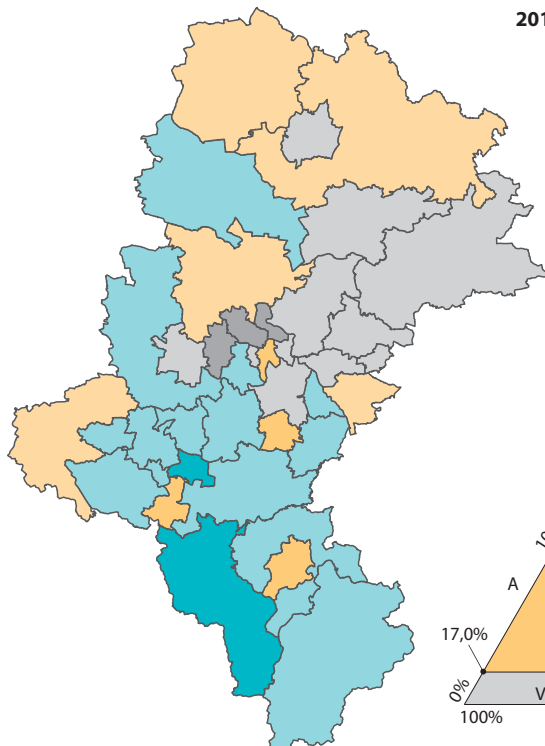
- Typ II: A > 17,0%; B < 60,3%; C < 22,6%
- Typ III: A > 17,0%; B > 60,3%; C < 22,6%

stabilizacja demograficzna:
 demographic stabilisation:

- Typ I: A > 17,0%; B < 60,3%; C > 22,6%
- Typ IV: A < 17,0%; B > 60,3%; C < 22,6%

starzenie się demograficzne:
 demographic ageing:

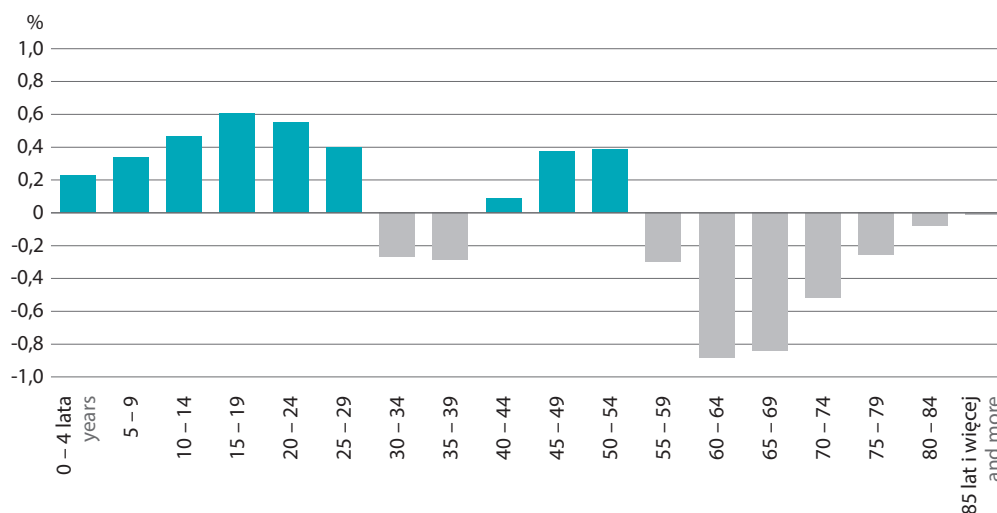
- Typ V: A < 17,0%; B > 60,3%; C > 22,6%
- Typ VI: A < 17,0%; B < 60,3%; C > 22,6%

W latach 2014–2018 w województwie śląskim zaobserwowano zróżnicowanie średniej struktury ludności między powiatami ze względu na grupy wieku. Rozpatrując odrębnie powiaty oraz miasta na prawach powiatu można wyróżnić następujące trzy przedziały grup wiekowych, dla których odnotowuje się zauważalne różnice w średniej strukturze ludności: 0–29 lat, 30–54 lata oraz 55 lat i więcej. W powiatach średni odsetek ludności w grupie wieku 0–29 lat wykazuje stałą względną nadwyżkę o 2,6% w stosunku do miast na prawach powiatu. Natomiast dla przedziału wieku 55 lat i więcej odnotowano średnio mniej ludności w powiatach względem miast na prawach powiatu o 2,9%. Dla przedziału wiekowego 30–54 lata średnia struktura ludności utrzymuje się na prawie identycznym poziomie (odnotowuje się tylko 0,3% nadwyżki w powiatach w porównaniu z miastami na prawach powiatu).

Wykres 5. Zróżnicowanie średniej struktury ludności w powiatach^a względem miast na prawach powiatu w grupach wieku w latach 2014–2018

Chart 5. Diversification of the average structure of population in powiats^a in relation to cities with powiat status in age groups in the years 2014–2018

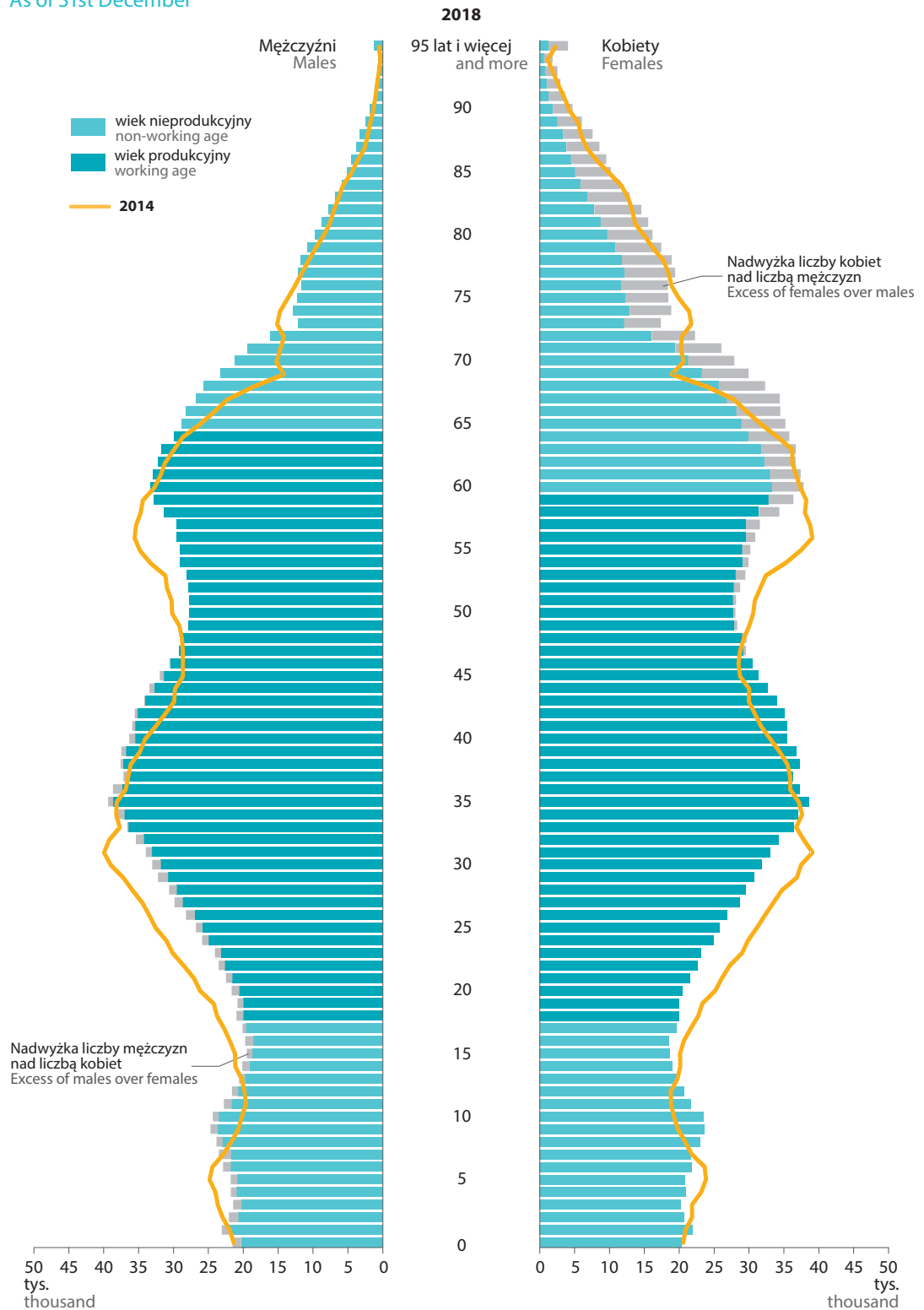
a Bez miast na prawach powiatu.

a Excluding cities with powiat status.

Porównując poszczególne grupy wieku na poziomie powiatów, zaobserwowano następujące wartości skrajne (minimalne i maksymalne) zmienności liczby ludności w przyjętych przedziałach wiekowych: 0–4 lata: pszczyński (0,41%), Piekary Śląskie (4,61%); 5–9 lat: myszkowski (1,23%), tarnogórski (3,73%); 10–14: myszkowski (1,01%), mikołowski (6,12%); 15–19: Tychy (1,43%), Katowice (7,59%); 20–24: będziński (4,53%), Mysłowice (10,81%); 25–29: kłobucki (0,54%), Gliwice (13,38%); 30–34: raciborski (0,90%), Dąbrowa Górnicza (8,64%); 35–39: Częstochowa (0,44%) rybnicki (4,38%); 40–44: Chorzów (0,89%), Żory (12,18%); 45–49: gliwicki (0,60%), Żory (10,08%); 50–54: lubliniecki (1,26%), Tychy (9,14%); 55–59: raciborski (0,27%), Żory (15,04%); 60–64: zawierciański (0,45%), Jastrzębie-Zdrój (9,52%); 65–69: Jastrzębie-Zdrój (4,49%), Żory (16,69%); 70–74: Mysłowice (3,05%), Częstochowa (15,79%); 75–79: bielski (0,79%), Żory (12,53%); 80–84: cieszyński (0,47%), Jastrzębie-Zdrój (13,34%); 85 lat i więcej: zawierciański (2,81%), Zabrze (15,53%).

Dla powiatów zmienność liczby ludności we wszystkich grupach wieku zawiera się w granicach 0,27–16,67% z przeciętną wartością 4,87%. Zatem w województwie notuje się małą zmienność liczby ludności w przedziałach wiekowych. W obrębie województwa nie odnotowano powiatów charakteryzujących się wyraźną tendencją do wyłącznie większej lub mniejszej zmienności liczby ludności dla wszystkich grup wieku na tle pozostałych powiatów. Porównując zmienność dla grup wieku można odnotować, że dla wszystkich powiatów w przedziale wiekowym 0–14 lat dominują wartości mniejsze od średniej, tak samo dla większości powiatów w przedziale wiekowym 30–64 lata. Natomiast w pozostałych przedziałach wiekowych (15–29 i 65 i więcej lat) obserwuje się przewagę większych wartości zmienności z odnotowanego dla powiatów województwa śląskiego przedziału zmienności.

Wykres 6. Ludność według płci i wieku
 Stan w dniu 31 grudnia
 Chart 6. Population by sex and age
 As of 31st December

Rozdział 3

Chapter 3

Ruch naturalny ludności

Vital statistics of population

Ruch naturalny ludności kształtowany jest przez różne czynniki zmieniające się zarówno w czasie, jak i w przestrzeni. Stan ludności w województwie jest więc wypadkową jego dynamicznych elementów, tj. urodzeń i zgonów a także zawierania związków małżeńskich oraz orzekanych przez sądy rozwodów i separacji, które wpływają na tempo przyrostu ludności na danym obszarze oraz kształtują jej strukturę według płci, wieku i stanu cywilnego.

3.1. Małżeństwa

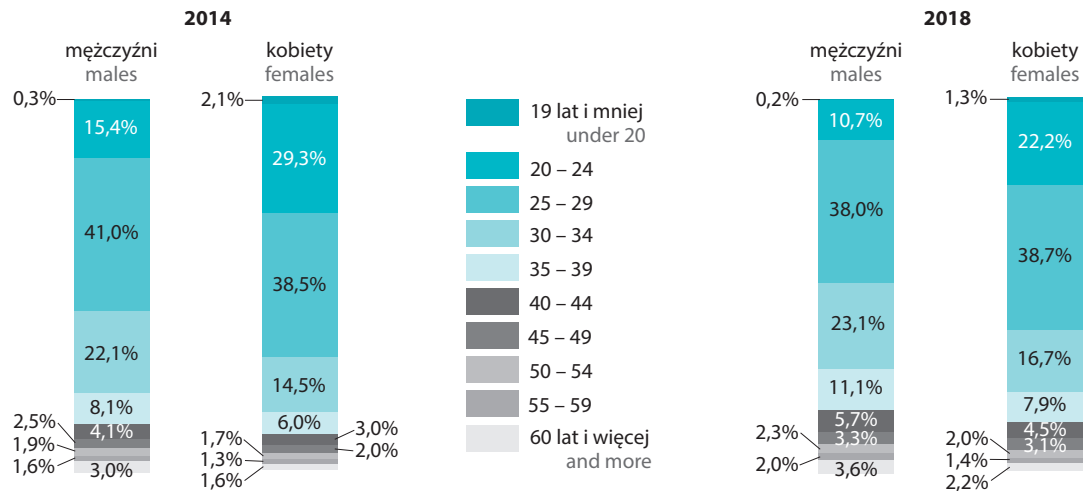
3.1. Marriages

Małżeństwa stanowią jeden z istotnych czynników wpływających m.in. na poziom urodzeń, a częstość zawieranych małżeństw wynika zarówno ze struktury wieku ludności, jak również z wielu uwarunkowań pozademograficznych m.in.: uwarunkowań kulturowych, tradycji i zwyczajów, światopoglądu oraz modelu formowania rodziny (związki małżeńskie oraz związki kohabitacyjne będące niezalegalizowaną formą wspólnego życia).

Analizując charakterystykę małżeństw zawieranych w województwie śląskim, obserwujemy niekorzystne trendy związane z procesami tworzenia rodzin. W 2018 r. w województwie śląskim zawarto 22,2 tys. małżeństw (mniej o 2,3% niż w 2014 r.), z tego 17,1 tys. (76,9%) w miastach i 5,1 tys. (23,1%) na wsi. Rok 2018 był drugim z kolei, w którym notowano spadek liczby zawieranych małżeństw oraz rokiem o najniższej liczbie zawartych małżeństw w analizowanym okresie. W kraju w 2018 r. odnotowano wzrost liczby nowych małżeństw o 2,1% w porównaniu z 2014 r.

Zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn wstępujących w związki małżeńskie przeważały osoby w wieku 25–29 lat (odpowiednio: 38,7% i 38,0%). Średni wiek kobiet zawierających związek małżeński (mediana wieku) w 2018 r. wynosił 28,1 lat (27,0 lat w 2014 r.), a średni wiek mężczyzn – 30,2 lat (29,0 lat w 2014 r.). Na wsi związki małżeńskie zawierali przeciętnie młodsi nowożeńcy niż w miastach. Wiek środkowy nowożeńców na wsi wynosił dla mężczyzn 28,6 lat, a dla kobiet 26,5 lat, w miastach odpowiednio: 30,8 i 28,6 lat. Małżeństwa pierwsze (związki kawaler z panną) liczyły 16,7 tys., tj. 74,9% ogółu związków małżeńskich. W przypadku zawierania przez obie strony pierwszego związku mediana wieku panien przesunęła się z 26,0 lat w 2014 r. do 26,7 lat w 2018 r. (27,0 w miastach i 25,8 na wsi), natomiast kawalerów z 27,9 lat w 2014 r. do 28,6 lat w 2018 r. (28,9 w miastach i 27,8 na wsi). W kraju wiek środkowy zarówno panien, jak i kawalerów był niewiele wyższy i wynosił w 2018 r. odpowiednio: 26,8 i 28,7 lat.

Wykres 7. Małżeństwa według wieku nowożeńców
 Chart 7. Marriages by age of bridegrooms and brides

W 2018 r. w województwie śląskim w 27,0% ogółu nowo zawartych małżeństw oboje małżonkowie legitymowali się wykształceniem wyższym, w 20,4% – średnim, a w 5,4% – zasadniczym zawodowym. W 16,9% małżeństw kobieta posiadała wykształcenie wyższe, zaś mężczyzna średnie, a w 8,2% małżeństw kobieta miała wykształcenie średnie, a mężczyzna zasadnicze zawodowe.

Wśród wszystkich związków małżeńskich zawartych w województwie śląskim w 2018 r., 56,8% to małżeństwa wyznaniowe (o 1,1 p. proc. mniej niż w 2014 r.), a 43,2% małżeństwa cywilne. Odsetek małżeństw o charakterze wyznaniowym był wyższy na terenach wiejskich (69,3%), niż w miastach (53,1%). W 2018 r. większość małżeństw wyznaniowych zostało zawartych w Kościele Rzymskokatolickim (97,9%) oraz w Kościele Ewangelicko-Augsburskim (1,6%).

W latach 2014–2018 liczba nowo zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności utrzymywała się na podobnym poziomie i wynosiła od 5,0 do 4,9, natomiast w kraju sytuacja była odwrotna (od 4,9 do 5,0). Wśród powiatów najczęściej zawartych małżeństw w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w: Siemianowicach Śląskich (5,6), powiecie kłobuckim, pszczyńskim i w Mysłowicach (po 5,4), natomiast najmniej w Dąbrowie Górniczej (3,9) oraz w powiatach będzińskim (4,2) i zawierciańskim (4,3). Wyższą wartość wskaźnika od średniej w województwie odnotowano łącznie w siedemnastu powiatach, natomiast niższą w trzynastu. W przekroju gmin, współczynnik natężenia małżeństw charakteryzowała większa rozpiętość. Najwięcej małżeństw na 1000 ludności przypadło w gminach wiejskich: Opatów (7,2), Ornontowice (6,9) oraz Przystajń (6,6), a najmniej w gminie miejskiej Sławków (2,7) oraz w gminach wiejskich Kobiór i Koszęcin (po 3,3).

3.2. Separacje i rozwody

3.2. Separations and divorces

Separacja prawna to uchylenie wspólnoty małżeńskiej bez prawa wstępowania w nowy związek małżeński przez którąkolwiek ze stron. Orzeczenia o separacji dokonuje odpowiedni sąd w formie przypisanej prawem. W odróżnieniu od rozwodu – separacja nie ma charakteru ostatecznego rozwiązania małżeństwa; na zgodne żądanie małżonków sąd orzeka zniesienie separacji.

W 2018 r. w województwie śląskim sądy orzekły prawomocnie 267 separacji, tj. mniej niż w 2014 r. (o 69). Stanowiły one 21,3% wszystkich separacji orzeczonych w kraju. W przeliczeniu na 100 tys. ludności wskaźnik separacji wyniósł 5,88 wobec 7,32 w 2014 r. (w kraju odpowiednio 3,27 wobec 4,98). Zdecydowana większość orzeczonych separacji dotyczyła par małżeńskich mieszkających w miastach – 209 separacji, tj. 78,3% ogółu w województwie. Wskaźnik separacji (liczba separacji przypadająca na 100 tys. ludności) wyniósł odpowiednio 5,99 w miastach wobec 5,51 na wsi.

Tabela 6. Separacje orzeczone według wieku małżonków w momencie zawarcia małżeństwa
Table 6. Separations by age of spouses at the moment of contracting a marriage

Wiek męża Age of husband	Ogółem Total	Wiek żony Age of wife							
		19 lat i mniej under 20	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50 lat i więcej 50 and more
2014									
Ogółem Total	336	63	168	70	18	9	5	–	3
19 lat i mniej under 20	14	8	6	–	–	–	–	–	–
20–24	176	46	107	20	2	1	–	–	–
25–29	98	9	47	35	6	1	–	–	–
30–34	33	–	7	14	9	2	1	–	–
35–39	5	–	–	1	–	2	2	–	–
40–44	3	–	1	–	–	1	1	–	–
45–49	4	–	–	–	1	1	1	–	1
50 lat i więcej and more	3	–	–	–	–	1	–	–	2
2018									
Ogółem Total	267	32	129	61	20	12	9	1	3
19 lat i mniej under 20	5	2	3	–	–	–	–	–	–
20–24	112	26	75	11	–	–	–	–	–
25–29	83	3	39	36	4	1	–	–	–
30–34	35	1	10	11	12	–	–	–	1
35–39	12	–	1	3	2	5	1	–	–
40–44	11	–	1	–	1	4	5	–	–
45–49	5	–	–	–	1	2	1	1	–
50 lat i więcej and more	4	–	–	–	–	–	2	–	2

Prawie trzy czwarte prawomocnie orzeczonych separacji została wniesiona z powództwa żony – 197 przypadków, które stanowiły 73,8% ogółu separacji (przeciętnie w kraju 72,2%). Separacje orzeczone na podstawie zgodnego wniosku obu stron stanowiły 7,9% (w kraju 8,8%).

Ponad połowa separowanych małżeństw (55,8%) miała na utrzymaniu małoletnie dzieci (tj. w wieku poniżej 18 lat), wśród nich 49,7% miało jedno dziecko, a 44,3% – dwoje.

W 2018 r. najwięcej orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu separacji odnotowano w Katowicach (20), powiecie cieszyńskim (19) i w Częstochowie (18), a najmniej w Piekarach Śląskich i Świętochłowicach (po 1) oraz w: powiatach raciborskim, tarnogórskim, Chorzowie i Siemianowicach Śląskich (po 2).

W 2018 r. w województwie śląskim odnotowano również 34 przypadki zniesienia separacji, tj. o 20,9% mniej niż w 2014 r.

Tabela 7. Separacje i rozwody orzeczone według okresu trwania małżeństwa
Table 7. Separations and divorces by duration of marriage

Lata Years	Ogółem Total	Okres od zawarcia małżeństwa do wniesienia powództwa Period from the moment when marriage was contracted to filling petition								
		poniżej 1 roku under 1 year	1 rok	2–4 lata	5–9	10–14	15–19	20–24	25–29	30 lat i więcej 30 and more
SEPARACJE SEPARATIONS										
2014	336	7	9	56	47	43	35	39	32	68
2015	275	4	9	27	54	25	30	37	35	54
2016	250	7	7	24	46	43	25	21	24	53
2017	267	2	21	27	69	26	26	22	26	48
2018	267	6	10	33	46	42	24	32	24	50
ROZWODY DIVORCES										
2014	8230	109	290	1467	1882	1253	1086	913	572	658
2015	8249	87	278	1315	2045	1281	1074	878	583	708
2016	8185	114	281	1199	2128	1290	1050	828	594	701
2017	8014	95	257	1070	2035	1265	1178	798	624	692
2018	8152	125	253	1012	2017	1406	1084	886	650	719

Rozwód to rozwiązanie związku małżeńskiego przez odpowiedni sąd w formie określonej prawem.

W województwie śląskim w 2018 r. sądy orzekły 8,2 tys. rozwodów. W porównaniu z 2014 r. liczba prawomocnie orzeczonych rozwodów była niższa o 0,9% (w kraju odnotowano spadek o 4,4%). Z ogólnej liczby rozwodów 83,2% dotyczyło par małżeńskich mieszkających w miastach. Współczynnik rozwodów (liczba rozwodów przypadająca na 1000 ludności) wyniósł 1,80‰ (1,79‰ w 2014 r.). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, współczynnik rozwodów był wyższy w miastach (1,95‰) niż na wsi (1,30‰).

W przekroju powiatów w 2018 r. najwyższy współczynnik rozwodów zanotowano w: Jastrzębiu-Zdroju (2,54‰), Dąbrowie Górniczej (2,36‰) oraz w Bielsku-Białej (2,35‰), natomiast najniższy w powiatach: tarnogórskim (1,23‰), kłobuckim (1,32‰) i częstochowskim (1,33‰).

Tabela 8. Rozwody orzeczone według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie
 Table 8. Divorces by the number of underage children in the marriage

Lata Years	Ogółem Total	Rozwody małżeństw Divorces				
		bez dzieci without children	o liczbie dzieci by number of children			
			1	2	3	4 i więcej and more
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS						
2014	8230	3465	3183	1321	199	62
2015	8249	3446	3162	1420	183	38
2016	8185	3423	3103	1450	173	36
2017	8014	3300	2974	1534	170	36
2018	8152	3484	2947	1434	243	44
W ODSETKACH IN PERCENT						
2014	100,0	42,1	38,7	16,1	2,4	0,8
2015	100,0	41,8	38,3	17,2	2,2	0,5
2016	100,0	41,8	37,9	17,7	2,1	0,4
2017	100,0	41,2	37,1	19,1	2,1	0,5
2018	100,0	42,7	36,2	17,6	3,0	0,5

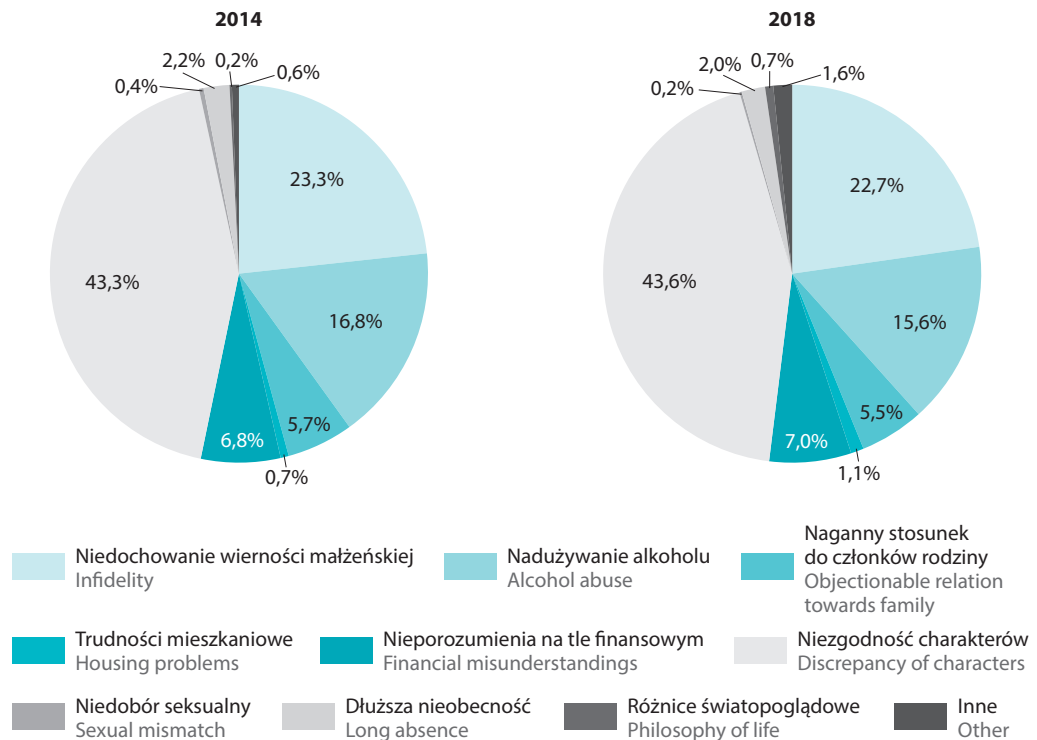
W 2018 r. 3,5 tys. małżeństw, które zostały rozwiązane nie posiadało dzieci. W pozostałych 4,7 tys. rodzin, które uległy rozpadowi na utrzymaniu pozostawało 6,7 tys. małoletnich dzieci. W tych przypadkach wykonywanie władzy rodzicielskiej wyłącznie matce sądy powierzyły w 46,4% orzeczeń, natomiast w 4,1% władzę rodzicielską mieli wykonywać wyłącznie ojcowie. Zdarzały się też przypadki, że dzieci powierzono rodzinie zastępczej lub placówce wychowawczej (1,0% dzieci z rodzin rozwiedzionych).

Analiza liczby rozwodów według wieku wykazała, że wczesny wiek zawierania małżeństwa nie sprzyja ich trwałości. Największy udział wśród rozwodzących się to osoby, które zawarły związek małżeński w wieku 20–24 lata; spośród nich rozwodzące się kobiety stanowiły 46,7%, a rozwodzący się mężczyźni 38,8%. W 2018 r. spośród wszystkich małżeństw, które uległy rozpadowi, prawie jedna czwarta (24,8%) to małżeństwa, w których oboje narzeczeni w momencie zawierania związku byli w wieku 20–24 lata. Biorąc pod uwagę wiek w momencie wniesienia powództwa, najczęściej rozwodziły się kobiety w wieku 30–34 lat oraz mężczyźni w wieku 35–39 lat, co stanowiło odpowiednio 20,8% i 21,2% ogólnej liczby rozwodów.

Rozwody orzekano częściej z powództwa żony niż męża. Na 100 pozwów wniesionych do sądów w 2018 r., kobiety skierowały 65 (w 2014 r. – 67). Ponad trzy czwarte rozwodów (75,3%) kończyło się bez orzekania o winie. Rozwody orzeczone z winy męża stanowiły 15,7%, natomiast z winy żony 3,8% (w 2014 r. odpowiednio: 18,1% i 4,4%).

W analizowanym okresie nie odnotowano zasadniczych zmian w strukturze podawanych przez rozwodzących się głównych przyczyn rozpadu związków. W 2018 r. za główną (wyłącznie) przyczynę rozwodu podawano niezgodność charakterów – 2,3 tys. przypadków, niedochowanie wierności małżeńskiej – 0,6 tys. oraz nadużywanie alkoholu – 0,4 tys. (w 2014 r. odpowiednio: 2,9 tys.; 0,8 tys. oraz 0,5 tys.).

Wykres 8. Struktura rozwodów orzeczonych według przyczyn^a rozpadu pożycia małżeńskiego
 Chart 8. Structure of divorces by causes^a of dissolution of marriage

^a Wyłącznie i w powiązaniu z inną przyczyną.
 a Exclusively or combined with other causes.

3.3. Urodzenia i dzietność

3.3. Births and fertility

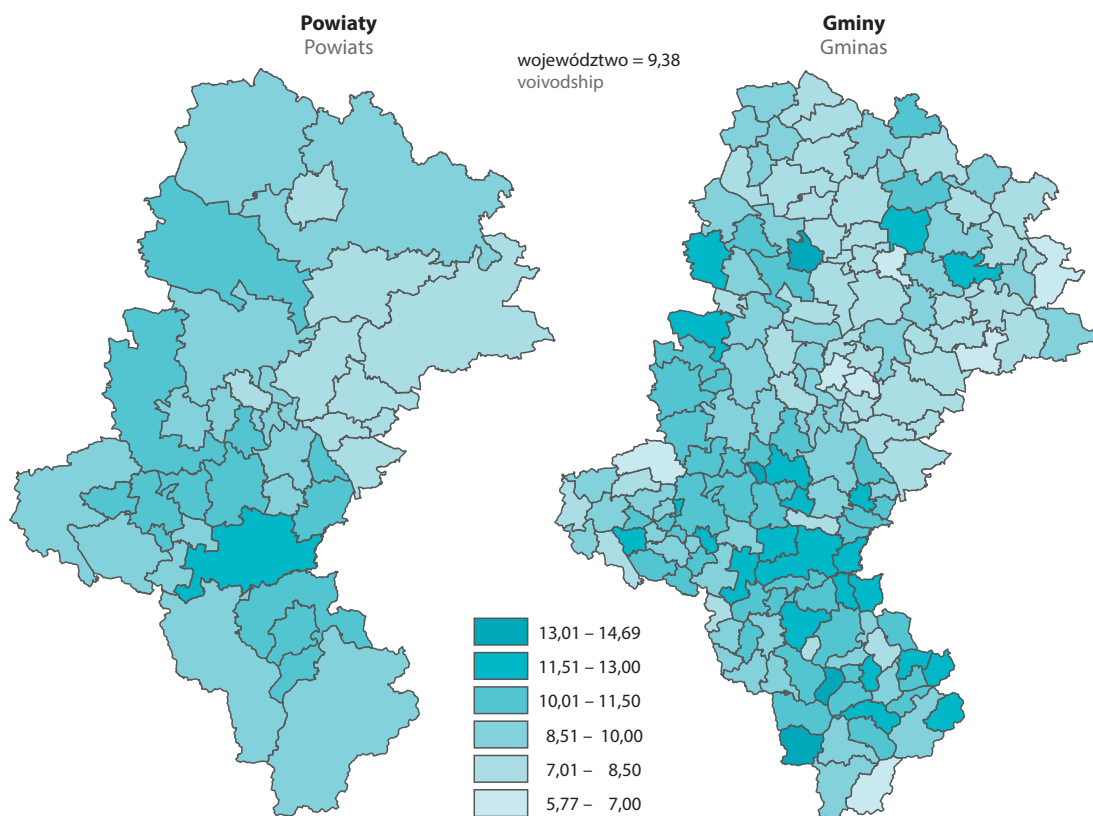
W województwie śląskim w latach 2014–2018 poziom liczby urodzeń żywych ulegał wahaniom. Spadek w skali roku odnotowano w latach 2014, 2015 i 2018. W 2018 r. w województwie śląskim zanotowano 42,6 tys. urodzeń żywych, tj. o 5,3% mniej niż przed rokiem oraz o 0,3% mniej niż w 2014 r. Wśród noworodków przeważali chłopcy (ponad 51,5%). W kraju w porównaniu z rokiem poprzednim również odnotowano spadek liczby urodzeń żywych (o 3,4%), natomiast w porównaniu z 2014 r. – wzrost (o 3,5%). Liczba urodzeń żywych w województwie śląskim w relacji do 2014 r. zmniejszyła się w miastach (o 0,4%), natomiast na wsi zanotowano jej wzrost (o 0,2%).

W województwie śląskim, podobnie jak w kraju wzrasta liczba urodzeń pozamałżeńskich. Poza małżeństwami w 2018 r. urodziło się 10,9 tys. dzieci, tj. 25,6% wszystkich urodzeń żywych w województwie (w 2014 r. udział wynosił 23,1%). Odsetek dzieci urodzonych ze związków pozamałżeńskich był wyższy w miastach i wynosił 29,1%, podczas gdy na wsi – 14,8%.

Tabela 9. Urodzenia żywe według płci oraz miejsca zamieszkania
Table 9. Live births by sex and place of residence

Lata Years	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- czyki Females	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziew- czynki females	razem total	chłopcy males	dziew- czynki females
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
2014	42720	21775	20945	32261	16417	15844	10459	5358	5101
2015	41611	21401	20210	31431	16134	15297	10180	5267	4913
2016	42742	22012	20730	32329	16722	15607	10413	5290	5123
2017	44971	23093	21878	33995	17341	16654	10976	5752	5224
2018	42596	21931	20665	32121	16526	15595	10475	5405	5070
W ODSETKACH IN PERCENT									
2014	100,0	51,0	49,0	75,5	38,5	37,1	24,5	12,5	11,9
2015	100,0	51,4	48,6	75,5	38,8	36,8	24,5	12,7	11,8
2016	100,0	51,5	48,5	75,6	39,1	36,5	24,4	12,4	12,0
2017	100,0	51,4	48,6	75,6	38,6	37,0	24,4	12,8	11,6
2018	100,0	51,5	48,5	75,4	38,8	36,6	24,6	12,7	11,9

Mapa 11. Urodzenia żywe na 1000 ludności w 2018 r.
Map 11. Live births per 1000 population in 2018

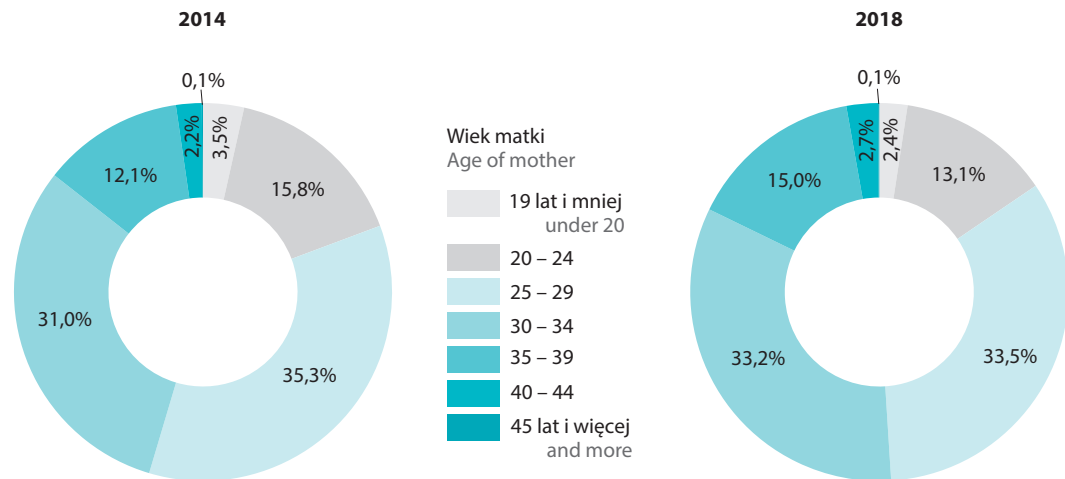
Współczynnik urodzeń to stosunek liczby urodzeń żywych w danym okresie (najczęściej roku) do liczby ludności według stanu na środek okresu lub do średniej liczby ludności z tego okresu – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności).

Współczynnik urodzeń w 2018 r. wyniósł 9,38‰ i był niższy niż przed rokiem (9,88‰), ale nieznacznie wyższy niż w 2014 r. (9,30‰). W miastach współczynnik wyniósł 9,21‰ i był niższy niż na obszarach wiejskich – 9,95‰.

Biorąc pod uwagę powiaty, najwięcej urodzeń żywych w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w 2018 r. w powiatach: pszczyńskim (11,83), mikołowskim (11,34), bielskim (11,17) i bieruńsko-lędzińskim (11,05), natomiast najmniej w zawierciańskim (7,73) i będzińskim (7,81) oraz w Częstochowie (7,83).

Najwięcej dzieci w 2018 r. urodziły kobiety w wieku 25–29 lat (14,3 tys.) oraz 30–34 lata (14,2 tys.). Rozpatrując liczbę urodzeń żywych według wieku matki, w 2018 r. w porównaniu z 2014 r. odnotowano wzrost urodzeń żywych w coraz starszych grupach wiekowych, i tak m.in. wśród kobiet w wieku 35–39 lat (o 23,0%), 40–44 lata (o 22,7%) oraz 30–34 lata (o 6,9%). Spadek liczby urodzeń żywych wystąpił m.in. wśród kobiet w wieku 15–19 lat (o 33,0%), 20–24 lata (o 17,1%), a także 25–29 lat (o 5,4%).

Wykres 9. Struktura urodzeń żywych według wieku matki
Chart 9. Structure of live births by age of mother

W 2018 r. wśród rodzących kobiet 49,4% posiadało wykształcenie wyższe, tj. o 1,7 p. proc. więcej niż w 2014 r., a 32,7% wykształcenie średnie (tj. na poziomie z 2014 r.). Odnotowano natomiast spadek udziału kobiet z wykształceniem zasadniczym zawodowym (o 1,1 p. proc), który wyniósł 10,0%.

W województwie śląskim mediana wieku kobiet rodzących dziecko w 2018 r. wyniosła 30,1 lat (wobec 29,4 lat w 2014 r.). Na wsi wiek środkowy matek był nieznacznie niższy – 29,7 lat, natomiast w miastach wyniósł 30,3 lata.

Współczynnik płodności to stosunek liczby urodzeń żywych w danym okresie do liczby kobiet będących w wieku rozrodczym (15–49 lat).

Współczynnik liczony jest dla okresów nie krótszych niż rok. Wyraża średnią liczbę dzieci urodzonych w ciągu badanego okresu przypadającą na 1000 kobiet (lub na 100 kobiet) w wieku rozrodczym – jest liczony dla pojedynczych roczników lub 5-letnich grup wieku (częstkowe współczynniki płodności).

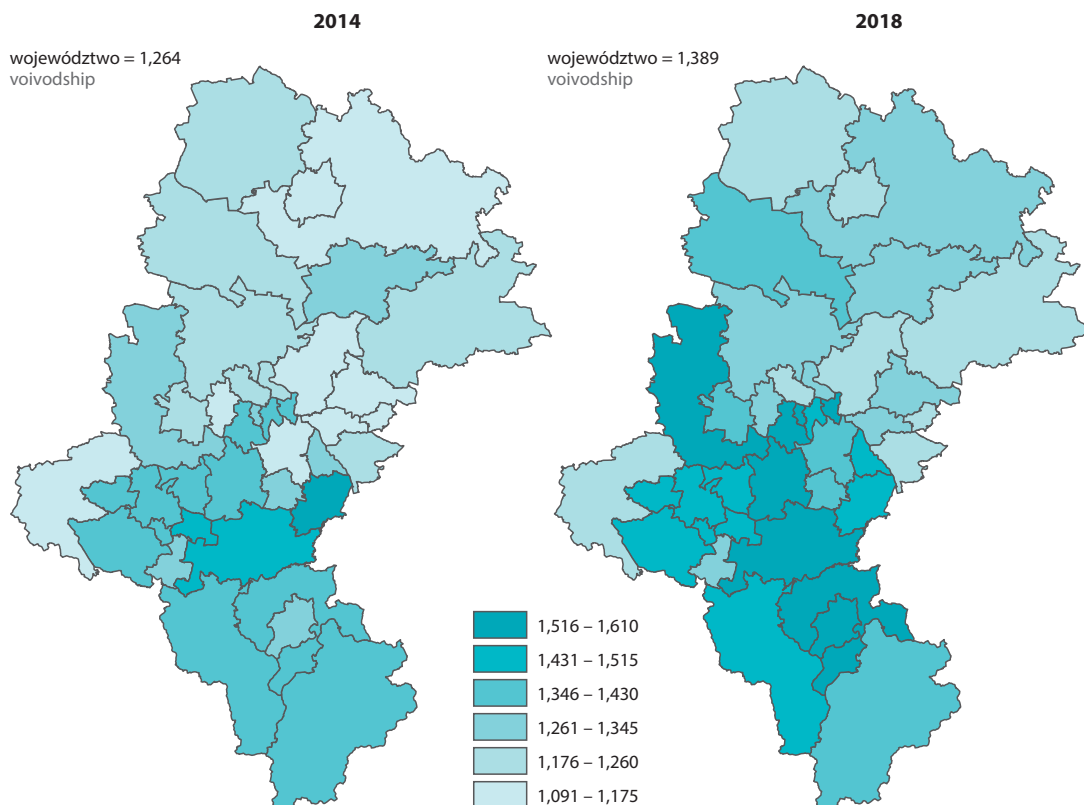
Ogólny współczynnik płodności kobiet w 2018 r. osiągnął poziom 41,01‰ wobec 39,22‰ w 2014 r. Wyższą płodnością charakteryzowały się kobiety mieszkające na wsi (41,89‰) niż w miastach (40,74‰).

Najwyższą płodność odnotowano wśród kobiet w wieku 25–29 lat 98,25‰, w tym w miastach 96,09‰, a na obszarach wiejskich 104,60‰. W przekroju terytorialnym, najwyższą wartością ogólnego współczynnika płodności charakteryzowały się powiaty: pszczyński (49,04‰), mikołowski (48,04‰), bielski (46,91‰) i bieruńsko-lędziński (46,50‰), natomiast najniższą: będziński (34,75‰), zawierciański (34,95‰), Bytom (35,77‰) oraz raciborski (35,91‰).

Współczynnik dzietności to suma cząstkowych współczynników płodności. Oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezienne. Przyjmuje się, iż współczynnik dzietności między 2,10 a 2,15 jest wartością zapewniającą prostą zastępowalność pokoleń i oznacza, że na statystyczną kobietę w wieku 15–49 lat przypada średnio dwoje dzieci w ciągu całego okresu rozrodczego. Prosta zastępowalność pokoleń określa stan kiedy liczba urodzeń i zgonów jest sobie równa i co za tym idzie populacja ludzi nie zmienia się. Jest to stan pożądany, ponieważ oznacza to, że jest osiągnięta pewna stabilizacja w strukturze ludności.

W latach 2014–2018 najwyższą wartość współczynnika dzietności w województwie śląskim odnotowano w 2017 r., kiedy wyniosła ona 1,424 i nie osiągnęła poziomu prostej zastępowalności pokoleń. W 2018 r. wartość wskaźnika była jeszcze niższa i wyniosła 1,389 wobec 1,264 w 2014 r. W miastach województwa współczynnik kształtował się na poziomie 1,383, a na wsi 1,408.

Mapa 12. Współczynnik dzietności ogólnej
Map 12. Total fertility rate

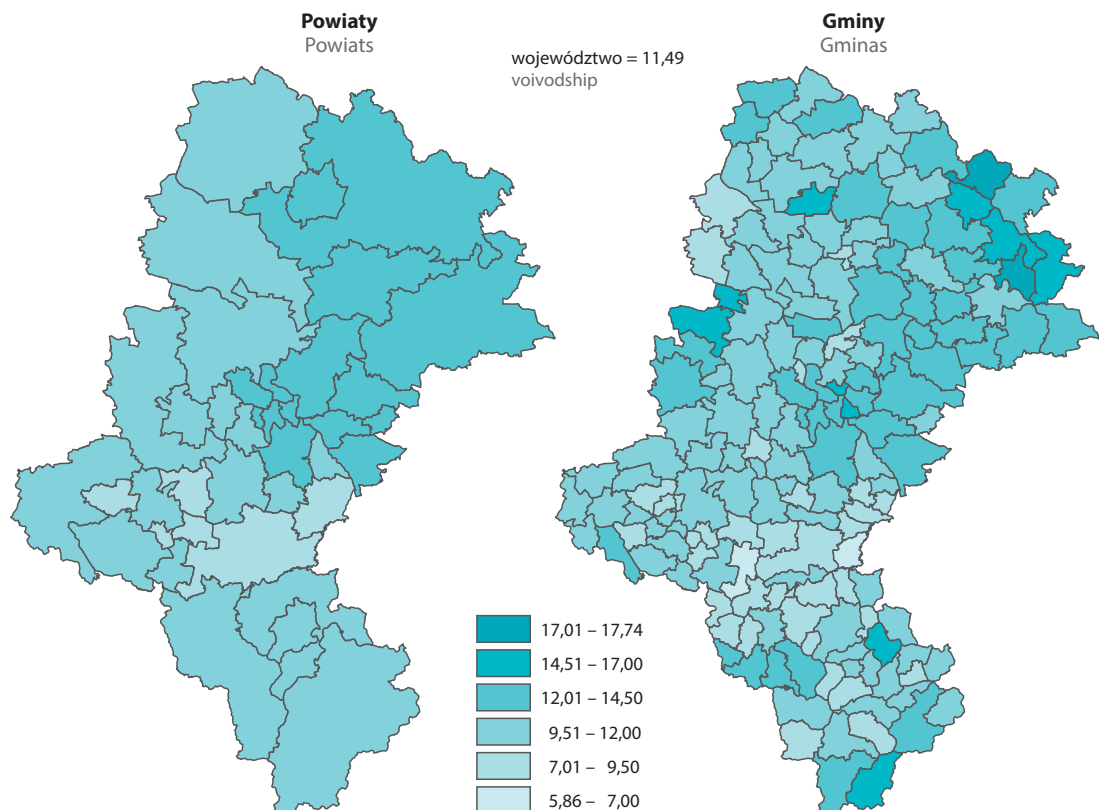
3.4. Zgony

3.4. Deaths

Zgony są kolejnym, po urodzeniach elementem ruchu naturalnego, kształtującym stan i strukturę ludności. W 2018 r. w województwie śląskim zmarło 52,2 tys. osób, tj. więcej zarówno w ujęciu rocznym, jak i w porównaniu z 2014 r. odpowiednio o: 1,5% i 9,0% (w kraju liczba zgonów w 2018 r. w ujęciu rocznym wzrosła o 2,8%, a w porównaniu z 2014 r. o 10,0%). Prawie 79% zgonów zanotowano w miastach, a ich liczba (40,9 tys.) wzrosła w porównaniu z 2014 r. o 8,2%. W 2018 r. odsetek zgonów mężczyzn wyniósł 51,8% wobec 48,2% zgonów kobiet, oznacza to, że na każde 100 zgonów kobiet przypadało 107 zgonów mężczyzn.

Jedną z przyczyn obserwowanej w dłuższej perspektywie tendencji wzrostu liczby zgonów, jest wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności (w przypadku osób w wieku 65 lat i więcej z 16,1% w 2014 r. do 18,6% w 2018 r.). Wśród wszystkich osób zmarłych w 2018 r. w województwie śląskim, osoby starsze stanowiły 74,7% i w porównaniu do 2014 r. ich udział wzrósł o 4,1 p. proc. Zaobserwowano również zjawisko przesuwania się największego odsetka zgonów wśród osób starszych w stronę coraz to starszych grup wieku. W 2018 r. udział zgonów osób w wieku 85 lat i więcej wyniósł 32,6% ogółu zgonów osób starszych, tj. o 3,2 p. proc. więcej niż w 2014 r. W grupie 65–69 lat oraz 85–89 lat odsetek ten wzrósł odpowiednio o: 2,1 p. proc. i 1,7 p. proc, natomiast w grupach wieku 70–74, 75–79 i 80–84 lata uległ obniżeniu odpowiednio o: 1,7 p. proc., 2,0 p. proc. i 1,5 p. proc.

Mapa 13. Zgony na 1000 ludności w 2018 r.
Map 13. Deaths per 1000 population in 2018

Współczynnik zgonów to stosunek liczby zgonów w okresie badanym do liczby ludności w połowie tego okresu lub do średniego stanu ludności w tym okresie – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności).

W 2018 r. współczynnik zgonów w województwie ukształtował się na poziomie 11,49‰ (w 2014 r. wyniósł 10,41‰) i był wyższy od współczynnika dla kraju, który wyniósł 10,78‰. Pod względem natężenia zgonów województwo śląskie zajmowało 14. miejsce w kraju wyprzedzając tylko województwa świętokrzyskie (11,75‰) i łódzkie (12,79‰). Wśród powiatów najwyższy współczynnik zgonów odnotowano w Chorzowie (14,35‰), w powiatach będzińskim i zawierciańskim (po 13,32‰), Częstochowie (13,31‰) oraz w Świętochłowicach (13,27‰). Najniższy współczynnik wystąpił w Żorach (7,82‰) oraz w powiatach: pszczyńskim (8,21‰), bieruńsko-lędzińskim (8,66‰), rybnickim (9,35‰) i bielskim (9,73‰).

Dane o zgonach według przyczyn ze względu na 2 etapy opracowania prezentowane są z rocznym opóźnieniem. W 2017 r. najczęstszymi przyczynami zgonów zarówno w województwie śląskim, jak i w kraju były choroby układu krążenia oraz nowotwory. Łącznie spowodowały one ponad 71% wszystkich zgonów w województwie (choroby układu krążenia 43,3%; nowotwory 27,8%). Trzecią grupą przyczyn były objawy i stany niedokładnie określone (6,2% ogółu zgonów). Wskaźnik śmiertelności z powodu chorób układu krążenia, w przeliczeniu na 100 tys. ludności, w 2017 r. wyniósł 488,6 (w kraju – 434,8), a chorób nowotworowych – 313,3 (w kraju – 278,3).

Tabela 10. Zgony według przyczyn i płci
Table 10. Deaths by causes and sex

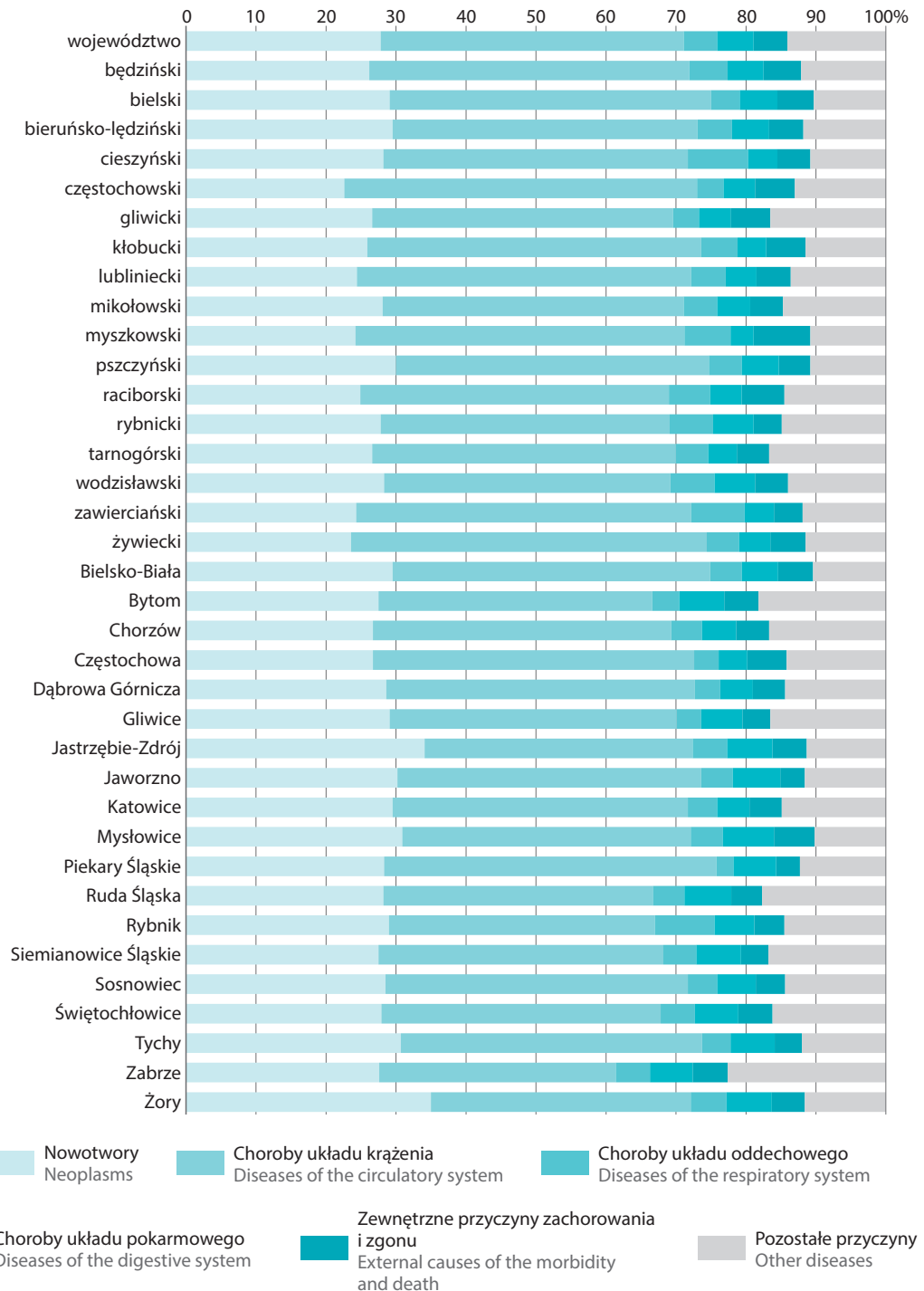
Lata Years	Ogółem Total	Według przyczyn ^a By causes ^a							
		Choroby układu krążenia I00-I99	Nowotwory Neoplasms		Choroby układu oddechowego J00-J99	Choroby układu pokarmowego K00-K93	Objawy i stany niedokładnie określone ^b R00-R99	Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu V01-Y89	Pozostałe Other
			razem C00-D48	w tym złośliwe C00-C97					
OGÓŁEM TOTAL									
2014	47831	22509	13296	12406	1871	2321	1934	2521	3379
2015	50421	23254	13859	12862	2318	2366	2276	2509	3839
2016	48958	21827	13965	12852	2009	2526	2377	2442	3812
2017	51404	22246	14265	12995	2487	2676	3178	2477	4075
MĘŻCZYŹNI MALES									
2014	24824	10424	7188	6689	1088	1311	1347	1811	1655
2015	26084	10758	7530	7012	1347	1378	1486	1754	1831
2016	25461	10066	7597	6998	1167	1459	1609	1711	1852
2017	26717	10302	7709	7052	1394	1499	2025	1788	2000
KOBIECY FEMALES									
2014	23007	12085	6108	5717	783	1010	587	710	1724
2015	24337	12496	6329	5850	971	988	790	755	2008
2016	23497	11761	6368	5854	842	1067	768	731	1960
2017	24687	11944	6556	5943	1093	1177	1153	689	2075

a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja). b Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowane.

a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision). b Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings; not elsewhere classified.

W porównaniu z 2014 r. odnotowano m.in. wzrost liczby zgonów spowodowanych nowotworami (o 7,3%), natomiast spadek liczby zgonów z powodu chorób układu krążenia (o 1,2%). Umieralność w wyniku chorób układu krążenia była wyższa wśród kobiet niż wśród mężczyzn, natomiast mężczyźni częściej niż kobiety umierali na nowotwory.

Wykres 10. Struktura zgonów według wybranych przyczyn w 2018 r.
 Chart 10. Structure of deaths by selected causes in 2018

3.5. Przyrost naturalny

3.5. Natural increase

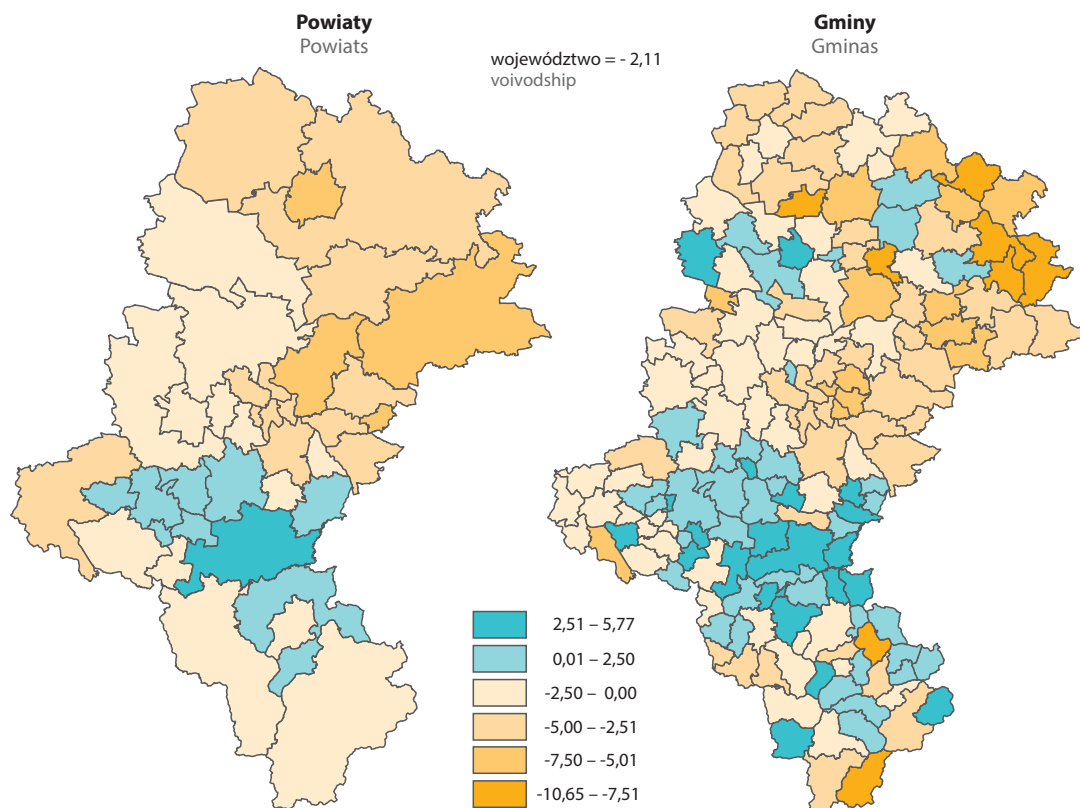
Przyrost naturalny to różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie.

Wypadkową wszystkich przedstawionych wyżej zjawisk demograficznych decydujących o liczbie i strukturze ludności według wieku i płci jest przyrost naturalny. W województwie śląskim, podobnie jak w kraju, utrzymująca się w każdym roku analizowanego okresu wyższa liczba zgonów niż urodzeń spowodowała wystąpienie ujemnego przyrostu naturalnego (ubytku naturalnego ludności). W 2018 r. w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego liczba mieszkańców województwa śląskiego zmniejszyła się o 9,6 tys. osób (w 2014 r. o 5,1 tys. osób).

Współczynnik przyrostu naturalnego to stosunek różnicy między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów do liczby ludności w połowie badanego okresu lub do średniego stanu ludności w tym okresie – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności).

Współczynnik przyrostu naturalnego ludności w 2018 r. wyniósł minus 2,11‰ (w 2014 r. minus 1,11‰). W miastach ukształtował się na poziomie minus 2,53‰, a na wsi minus 0,70‰.

Mapa 14. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2018 r.
Map 14. Natural increase per 1000 population in 2018

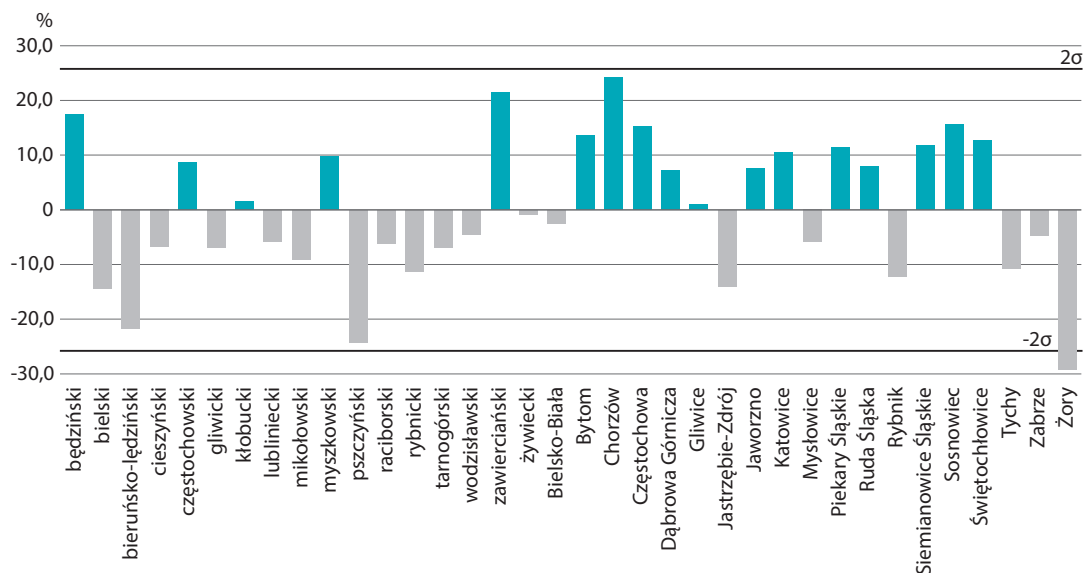
W większości powiatów województwa śląskiego odnotowano ujemny współczynnik przyrostu naturalnego, najniższe wartości współczynnika wystąpiły w: powiecie zawierciańskim (minus 5,59‰), będzińskim (minus 5,51‰) oraz Częstochowie (minus 5,48‰). Dodatni przyrost naturalny odnotowano w siedmiu powiatach; najwyższe wartości współczynnika przyrostu naturalnego odnotowano w powiecie pszczyńskim (3,62‰), bieruńsko-lędzińskim (2,40‰) oraz Żorach (2,09‰).

Wśród gmin (bez miast na prawach powiatu) ujemny przyrost naturalny odnotowano w dziewięćdziesięciu jeden jednostkach, przy czym najniższe wartości w gminach: Ujsoły (minus 10,65‰), Szczekociny (minus 9,78‰), Dąbrowa Zielona (minus 8,57‰), Lelów (minus 8,38‰), Czernichów (minus 8,12‰) oraz Poraj (minus 8,05‰). Dodatni przyrost naturalny odnotowano w pięćdziesięciu sześciu gminach, w tym najwyższy w gminach: Szczyrk (5,77‰), Miedźna (5,74‰) i Pawłowice (5,34‰).

W latach 2014–2018 zaobserwowano zróżnicowanie corocznej liczby zgonów i urodzeń w powiatach województwa śląskiego. Dla wszystkich powiatów zmienność liczby zgonów zawierała się w granicach 1,2–8,5% ze średnią wartością 4,2% dla wszystkich powiatów województwa. Wartości istotnie odstające od średniej odnotowano w Świętochłowicach (8,5%), Tychach (7,4%), powiecie cieszyńskim (7,3%), Jastrzębiu-Zdroju (6,8%) oraz powiecie raciborskim (6,0%). Zmienność liczby urodzeń dla powiatów zawierała się w granicach 0,8–7,2%, ze średnią wartością 3,9% dla wszystkich powiatów w województwie. Istotne odstępstwa od średniej dla powiatów odnotowano w: Piekarach Śląskich (7,2%), powiecie bieruńsko-lędzińskim (7,0%), Bytomiu (5,7%) oraz Świętochłowicach i Żorach (po 5,6%). Zmienność w pozostałych powiatach nie odbiegała istotnie od średniej. Nie odnotowano korelacji między zmiennością liczby zgonów i urodzeń dla powiatów województwa śląskiego (współczynnik korelacji Pearsona wyniósł 0,17).

Średnia liczba zgonów na 1000 ludności w latach 2014–2018 dla powiatów wynosiła 10,8 ze zmiennością 13,1%. Istotne odstępstwo od średniej odnotowano w Żorach (o 29,2% mniej zgonów na 1000 osób względem średniej dla wszystkich powiatów). Liczbę zgonów na 1000 ludności znacznie poniżej średniej odnotowano w powiatach pszczyńskim (o 24,2% mniej zgonów od średniej dla powiatów) oraz bieruńsko-lędzińskim (o 21,7% mniej). Z kolei dużą nadwyżkę względem średniej dla powiatów odnotowano w Chorzowie (o 24,3% więcej) oraz powiecie zawierciańskim (o 21,5% więcej) i będzińskim (o 17,4% więcej).

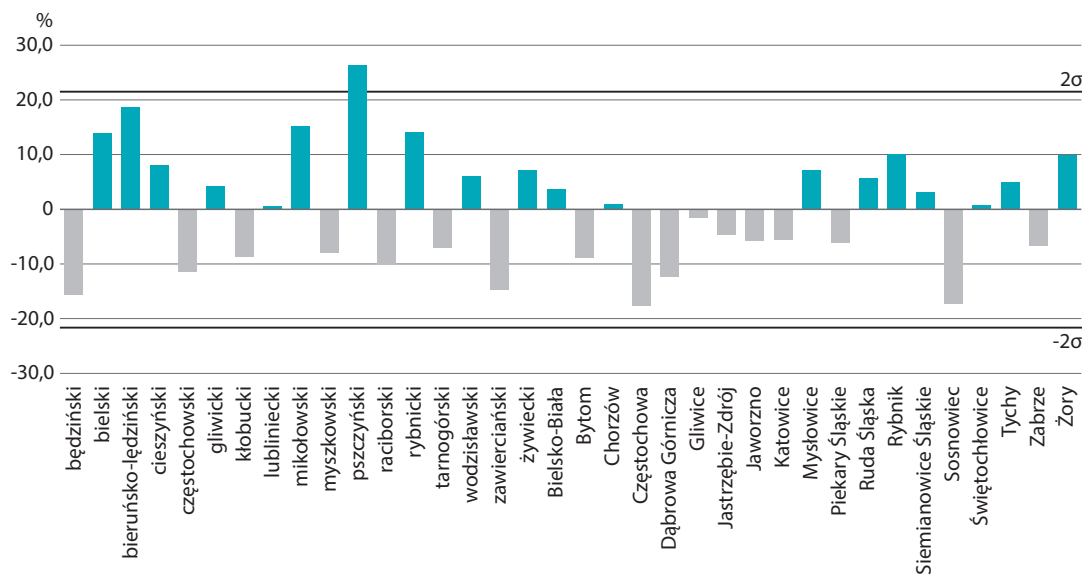
Wykres 11. Odchylenia liczby zgonów na 1000 ludności od średniej w województwie w latach 2014–2018
Chart 11. Deviation of the number of deaths per 1000 population from the mean in the voivodship in the years 2014–2018

2σ podwójne odchylenie standardowe od średniej dla powiatów i miast na prawach powiatu
double standard deviation from the mean for powiats and cities with powiat status

Średnia liczba urodzeń na 1000 ludności dla powiatów wynosiła w badanym okresie 9,5 ze zmiennością 10,8%. Spośród wszystkich powiatów, jedynie w powiecie pszczyńskim odnotowano istotne odstępstwo od średniej ilości urodzeń na 1000 ludności (12,0 urodzeń na 1000 ludności, tj. o 26,4% więcej od średniej). Znaczący deficyt liczby urodzeń względem średniej odnotowano w Częstochowie (o 17,6% mniej), Sosnowcu (o 17,2% mniej), powiecie będzińskim (o 15,6% mniej) oraz zawierciańskim (o 14,6% mniej). Wyraźną nadwyżkę liczby urodzeń na 1000 ludności odnotowano w powiatach: bieruńsko-lędzińskim (o 18,7% więcej urodzeń), mikołowskim (o 15,2% więcej), rybnickim (o 14,1% więcej) i bielskim (o 13,9% więcej).

Wykres 12. Odchylenia liczby urodzeń na 1000 ludności od średniej w województwie w latach 2014–2018
Chart 12. Deviation of the number of births per 1000 population from the mean in the voivodship in the years 2014–2018

2 σ podwójne odchylenie standardowe od średniej dla powiatów i miast na prawach powiatu
double standard deviation from the mean for powiats and cities with powiat status

Rozdział 4

Chapter 4

Migracje ludności

Migration of population

Migracje wewnętrzne i zagraniczne są drugim ważnym czynnikiem, obok przyrostu naturalnego, wpływającym na liczbę ludności województwa, jej strukturę oraz rozmieszczenie przestrzenne. W latach 2014–2018 liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego, przewyższała liczbę osób zameldowanych na pobyt stały, powodując ubytek liczby ludności województwa śląskiego. Przewagę odpływu ludności nad napływem ludności odnotowano zarówno w ruchu międzywojewódzkim, jak i zagranicznym.

Tabela 11. Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały
Table 11. Internal and international migration for permanent residence

Lata Years	Napływ ^a Inflow ^a				Odpływ ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net mi- gration
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural a reas	z zagra- nicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za gra- nicę to abroad	
OGÓŁEM TOTAL									
2014	43397	31345	10436	1616	50561	29156	16258	5147	-7164
2015	41040	29197	10227	.	48020	27754	15119	.	-6980 ^c
2016	39709	28429	9985	1295	44265	26821	15021	2423	-4556
2017	41802	29694	10709	1399	46048	28035	15628	2385	-4246
2018	45385	32188	11657	1540	50413	31113	16963	2337	-5028
MIASTA URBAN AREAS									
2014	30444	21823	7276	1345	40716	23456	13012	4248	-10272
2015	28857	20332	7180	.	38286	22015	12023	.	-9429 ^c
2016	27520	19606	6882	1032	35154	21204	11904	2046	-7634
2017	29100	20534	7419	1147	36319	22086	12256	1977	-7219
2018	31658	22323	8093	1242	39776	24471	13324	1981	-8118
WIEŚ RURAL AREAS									
2014	12953	9522	3160	271	9845	5700	3246	899	3108
2015	12183	8865	3047	.	9734	5739	3096	.	2449 ^c
2016	12189	8823	3103	263	9111	5617	3117	377	3078
2017	12702	9160	3290	252	9729	5949	3372	408	2973
2018	13727	9865	3564	298	10637	6642	3639	356	3090

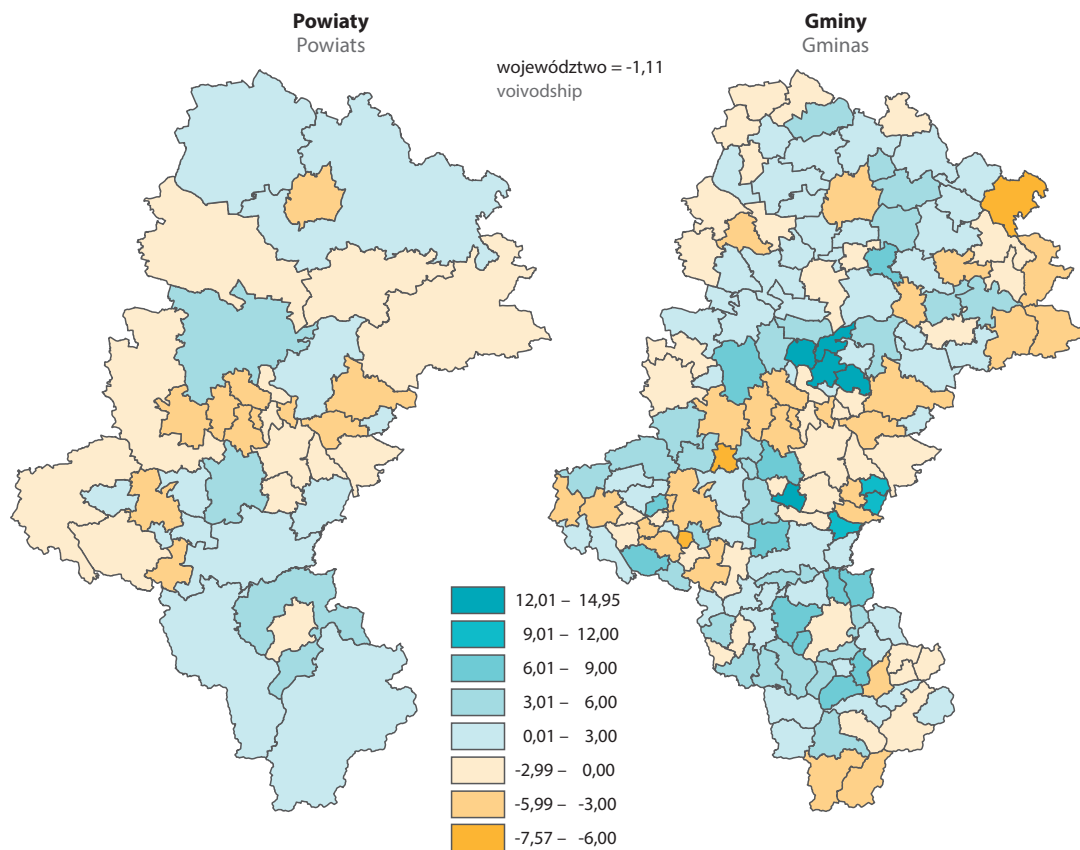
a Zameldowania. b Wymeldowania. c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a Registrations. b Deregistrations. c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

Ogólne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w 2018 r. wyniosło minus 5,0 tys. (w 2014 r. – minus 7,2 tys.). Na wsi odnotowano dodatnie saldo migracji (3,1 tys.), natomiast w miastach ujemne (minus 8,1 tys.). Saldo migracji ogółem w przeliczeniu na 1000 ludności w województwie śląskim w 2018 r. wyniosło minus 1,11 (w kraju – 0,09), podczas gdy w 2014 r. minus 1,56. Ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych wystąpiło w dwudziestu czterech powiatach, a dodatnie w dwunastu. Najwyższą wartość salda migracji w przeliczeniu na 1000 ludności odnotowano w powiatach mikołowskim (5,85) i tarnogórskim (5,03), natomiast najniższą w Bytomiu (minus 4,99).

Saldo migracji stałej to różnica między liczbą osób, które przybyły na stałe do danej jednostki administracyjnej/kraju w danym okresie, a liczbą osób, które wyjechały na stałe z danej jednostki administracyjnej/kraju w danym okresie.

Mapa 15. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały na 1000 ludności w 2018 r.
Map 15. Net internal and international migration for permanent residence per 1000 population in 2018

Ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały odnotowano w większości miast na prawach powiatu, przy czym najniższe saldo migracji w przeliczeniu na 1000 ludności zanotowano w Bytomiu (minus 4,99), Świętochłowicach (minus 4,34), Jastrzębiu-Zdroju (minus 4,26) i Sosnowcu (minus 4,22). Dodatnie saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności wystąpiło w Żorach (0,74).

Wśród 148 gmin (bez miast na prawach powiatu), ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności wystąpiło w 49 gminach, przy czym najniższą wartość odnotowano w Markłowicach (minus 7,57), Knurowie (minus 6,32) i Koniecpolu (minus 6,08). Liczba zameldowań równoważyła się liczbą wymeldowań na pobyt stały w gminie Panki. W 98 gminach wartość salda migracji w przeliczeniu na 1000 ludności była dodatnia, w tym najwyższa w Ożarowicach (14,95), Bobrownikach (14,11), Świerklanach (12,61), Wyrach (12,52) oraz Psarach (12,50).

4.1. Migracje wewnętrzne ludności

4.1. Internal migration of population

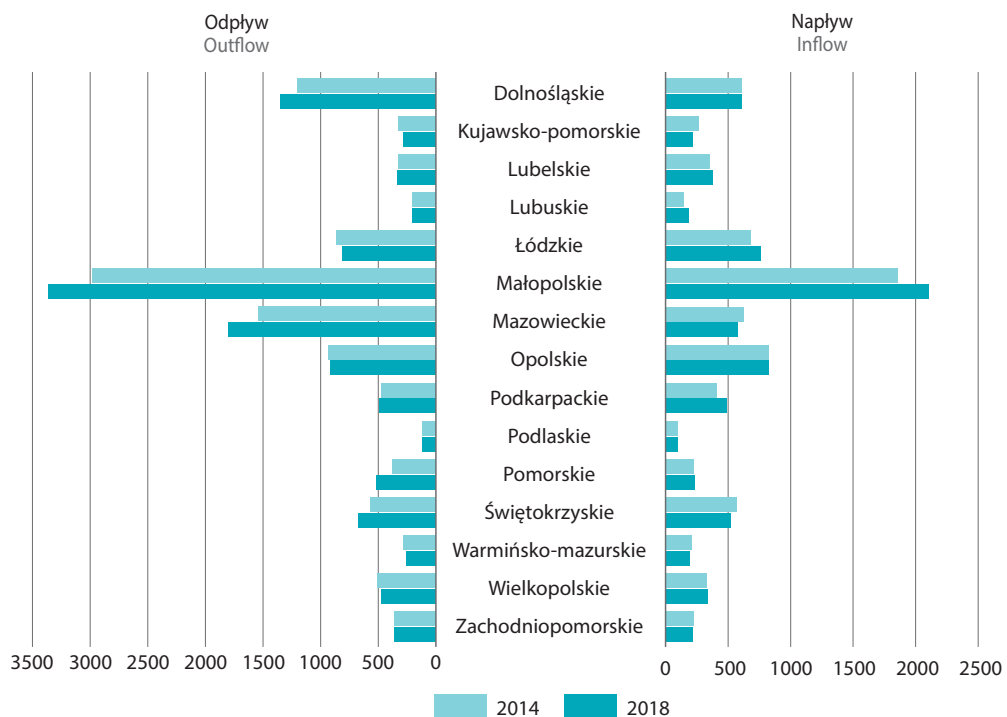
W 2018 r. w ruchu wewnętrznym na pobyt stały zameldowano 43,8 tys. osób, tj. o 4,9% więcej niż w 2014 r., natomiast wymeldowano z pobytu stałego 48,1 tys. osób, tj. o 5,9% więcej niż w 2014 r. Saldo migracji wewnętrznych w latach 2014–2018 było ujemne, przy czym najniższe zanotowano w 2018 r. – minus 4,2 tys. (minus 3,6 tys. w 2014 r.).

Migracje wewnętrzne to zmiana miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w obrębie kraju, polegająca na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy, w tym – w przypadku gmin miejsko-wiejskich – zmiany miejsca zamieszkania w obrębie gminy (z terenów wiejskich na miejskie lub odwrotnie).

Do miast województwa śląskiego przybyło na stałe 30,4 tys. osób, a wyjechało 37,8 tys. osób. Saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały w miastach wyniosło minus 7,4 tys. (podobnie w 2014 r.). Na terenach wiejskich zameldowało się 13,4 tys. osób, a wymeldowało się 10,3 tys. osób. Saldo migracji wewnętrznych na wsi było dodatnie i wyniosło 3,1 tys. (3,7 tys. w 2014 r.).

Wśród powiatów województwa śląskiego ujemne saldo migracji wewnętrznych wystąpiło w 21 powiatach, a dodatnie w 15. Najwyższą wartość salda migracji wewnętrznych odnotowano w powiatach tarnogórskim (0,8 tys.), bielskim (0,7 tys.) i mikołowskim (0,6 tys.), natomiast najniższą w Częstochowie i Sosnowcu (po minus 0,9 tys.).

Wykres 13. Napływ i odpływ ludności do/z województwa śląskiego
Chart 13. Population inflow and outflow to/from Śląskie Voivodship

Wśród 148 gmin (bez miast na prawach powiatu), ujemne saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały wystąpiło w 46 gminach, przy czym najniższą wartość odnotowano w Knurowie, Wodzisławiu Śląskim i Myszkowie (po minus 0,2 tys.). Liczba zameldowań równoważyła się z liczbą wymeldowań na pobyt stały w gminie Konopiska. W 101 gminach wartość salda migracji była dodatnia, w tym najwyższa w Mikołowie (0,4 tys.) i Tarnowskich Górach (0,3 tys.).

Ujemne saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały odnotowano w większości miast na prawach powiatu, przy czym najniższe w Częstochowie i Sosnowcu (po minus 0,9 tys.) oraz Katowicach i Bytomiu (po minus 0,8 tys.). Dodatnie saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały wystąpiło w Żorach.

Napływ ludności z innych województw do województwa śląskiego w 2018 r. wyniósł 7,7 tys. osób (7,4 tys. w 2014 r.), natomiast odpływ ludności do innych województw – 11,9 tys. osób (11,1 tys. osób w 2014 r.). Najwięcej osób przybyło z województwa małopolskiego, opolskiego i łódzkiego. Osoby opuszczające województwo śląskie najczęściej na miejsce stałego pobytu wybierały województwa: małopolskie, mazowieckie i dolnośląskie.

Największa liczba osób z innych województw osiedliła się w Katowicach (0,8 tys.), Częstochowie i Bielsku-Białej (po 0,5 tys.) oraz powiecie bielskim, Sosnowcu i Gliwicach (po 0,4 tys.). Równocześnie najwięcej osób wymeldowało się z Katowic i Częstochowy (po 0,9 tys.) oraz Sosnowca (0,7 tys.).

4.2. Migracje zagraniczne ludności

4.2. International migration of population

Migracje zagraniczne, obok migracji wewnętrznych, są ważnym czynnikiem wpływającym na stan liczby ludności. Saldo migracji zagranicznych w latach 2014–2018 w województwie śląskim było ujemne, co oznacza że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego (emigrantów), przewyższała liczbę osób zameldowanych na pobyt stały (imigrantów).

Tabela 12. Emigranci według płci i wieku
Table 12. Emigrants by sex and age

Wiek Age	Ogółem Grand total			Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females
2014									
Ogółem Total	5147	2525	2622	4248	2059	2189	899	466	433
0–4 lata	228	118	110	196	98	98	32	20	12
5–9	341	172	169	306	149	157	35	23	12
10–14	284	149	135	241	128	113	43	21	22
15–19	362	258	104	304	211	93	58	47	11
20–24	291	136	155	246	110	136	45	26	19
25–29	580	264	316	480	219	261	100	45	55
30–34	765	318	447	652	279	373	113	39	74
35–39	591	297	294	498	251	247	93	46	47
40–44	401	202	199	331	165	166	70	37	33
45–49	337	167	170	260	127	133	77	40	37
50–54	279	135	144	201	90	111	78	45	33
55–59	249	119	130	184	88	96	65	31	34
60–64	193	96	97	149	70	79	44	26	18
65 lat i więcej and more	246	94	152	200	74	126	46	20	26

Tabela 12. Emigranci według płci i wieku (dok.)
Table 12. Emigrants by sex and age (cont.)

Wiek Age	Ogółem Grand total			Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females
2018									
Ogółem Total	2337	1132	1205	1981	955	1026	356	177	179
0–4 lata	43	21	22	39	20	19	4	1	3
5–9	112	60	52	96	51	45	16	9	7
10–14	132	77	55	115	63	52	17	14	3
15–19	246	188	58	218	166	52	28	22	6
20–24	133	74	59	116	65	51	17	9	8
25–29	205	87	118	180	74	106	25	13	12
30–34	268	107	161	235	95	140	33	12	21
35–39	280	121	159	251	107	144	29	14	15
40–44	229	90	139	192	76	116	37	14	23
45–49	162	72	90	126	58	68	36	14	22
50–54	170	78	92	132	61	71	38	17	21
55–59	136	65	71	100	45	55	36	20	16
60–64	98	47	51	77	36	41	21	11	10
65 lat i więcej and more	123	45	78	104	38	66	19	7	12

W 2018 r. na stałe wyemigrowało 2,3 tys. osób (o 2,8 tys. mniej niż w 2014 r.). Liczba imigrantów przybywających do województwa wyniosła 1,5 tys. osób (o 0,1 tys. mniej niż w 2014 r.). Saldo migracji zagranicznych wyniosło minus 0,8 tys. osób (wobec minus 3,5 tys. w 2014 r.).

Głównym kierunkiem emigracji zagranicznych na pobyt stały w 2018 r., podobnie jak w 2014 r., były kraje europejskie (95,5% w 2018 r. wobec 94,5% w 2014 r.). Najwięcej mieszkańców województwa, którzy opuścili kraj osiedliło się w Niemczech (1,2 tys.) i Wielkiej Brytanii (0,5 tys.). Wśród wyjeżdżających na stałe za granicę udział osób w wieku produkcyjnym wyniósł 76,8%, a w przedprodukcyjnym – 15,8%.

W 2018 r. większość imigrantów na pobyt stały przybyła z krajów europejskich (88,7% ogółu), w tym najczęściej z Wielkiej Brytanii (0,4 tys.) oraz Niemiec (0,3 tys.). Wśród ludności napływowej ponad połowę (50,9%) stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym.

4.3. Typologia demograficzna powiatów

4.3. Demographic typology of powiats

O stanie ludności decyduje ruch naturalny i migracyjny ludności. Zależność między przyrostem lub ubytkiem naturalnym ludności, a dodatnim lub ujemnym saldem migracji pozwala na ocenę występowania na danym obszarze określonego typu rozwoju demograficznego. W celu wyznaczenia obszarów rozwojowych i regresywnych wykorzystano metodę Webba. Klasyfikacja Webba wyróżnia osiem typów jednostek, tj. typy A, B, C, D – jednostki rozwojowe oraz typy E, F, G, H – jednostki depopulacyjne. W przypadku, gdy wartości bezwzględne przyrostu naturalnego i salda migracji stałej są równe lub gdy wartość jednego ze składników wynosi zero wprowadza się dodatkowo typy (przejściowe).

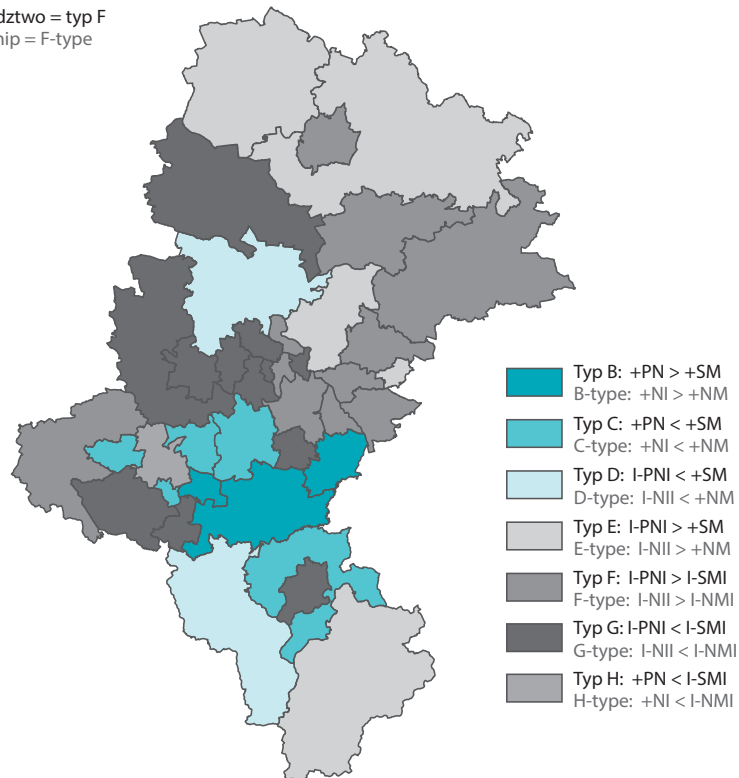
Tabela 13. Typy rozwoju ludnościowego powiatów według metody Webba
Table 13. Types of population development of powiats by the Webb's method

Wyszczególnienie Specification	2014	2015	2016	2017	2018
	typ type				
Ogółem Total	G	F	F	F	F
Powiaty: Powiats:					
będziński	E	E	E	E	E
bielski	C	C	C	C	C
bieruńsko-lędziński	B	B	B	B	B
cieszyński	B	H	C	D	D
częstochowski	E	E	E	E	E
gliwicki	D/E	D	D	C	G
kłobucki	F	E	E	F	E
lubliniecki	G	F	F	E	G
mikołowski	C	C	C	C	C
myszkowski	E	F	E	F	F
pszczyński	B	A	A	B	B
raciborski	F	F	F	F	F
rybnicki	C	B	C	B	C
tarnogórski	D	D	D	D	D
wodzisławski	H	F	A	G	G
zawierciański	F	F	F	F	F
żywiecki	A	F	E	E	E
Miasta na prawach powiatu: Cities with powiat status:					
Bielsko-Biała	G	G	G	G	G
Bytom	G	G	G	G	G
Chorzów	F	F	F	E	F
Częstochowa	F	F	F	F	F
Dąbrowa Górnicza	F	F	F	F	F
Gliwice	G	G	G	G	G
Jastrzębie-Zdrój	H	G	G	H	G
Jaworzno	F	F	G	G	F
Katowice	G	F	G	F	F
Mysłowice	G	G	G	A	F
Piekary Śląskie	G	F	G	G	F
Ruda Śląska	G	G	G	G	G
Rybnik	H	H	H	H	H
Siemianowice Śląskie	G	G	G	G	G
Sosnowiec	G	F	F	F	F
Świętochłowice	G	F	G	G	G
Tychy	H	H	H	G	G
Zabrze	G	G	G	G	G
Żory	H	H	A	B	B

Zgodnie z klasyfikacją Webba, województwo śląskie w 2018 r., znalazło się w grupie województw nieaktywnych demograficznie, czyli depopulacyjnych. Spadek ludności był spowodowany w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji (typ F). W porównaniu z 2014 r. województwo nadal należało do grupy województw wyludniających się.

Mapa 16. Typy rozwoju ludnościowego powiatów według metody Webba w 2018 r.
 Map 16. Types of population development of powiats by the Webb's method in 2018

województwo = typ F
 voivodship = F-type

Spośród 36 powiatów województwa śląskiego 28 (77,8%) zakwalifikowano do jednostek nieaktywnych demograficznie (typy E, F, G, H). Przewaga ujemnego przyrostu naturalnego nad dodatnim saldem migracji (typ E) wystąpiła w 4 powiatach: będzińskim, częstochowskim, kłobuckim i żywieckim. Ubytek liczby ludności spowodowany w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji (typ F) zanotowano w 11 powiatach m.in. w Częstochowie, Chorzowie, Sosnowcu, Jaworznie oraz powiecie zawierciańskim. Ubytek liczby ludności spowodowany w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym (typ G) zaobserwowano w 12 powiatach m.in. w Zabrze, Rudzie Śląskiej, Jastrzębiu-Zdroju, Gliwicach i Bielsku-Białej. Ujemne saldo migracji nie zostało zrekompensowane przez dodatni przyrost naturalny (typ H) w Rybniku.

W badanym roku do aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się zaliczono 8 powiatów. Relację pomiędzy dodatnim przyrostem naturalnym, który przewyższał dodatnie saldo migracji (typ B) odnotowano w 3 powiatach: pszczyńskim, bieruńsko-lędzińskim i Żorach. Zależność pomiędzy dodatnim przyrostem naturalnym, który był niższy niż dodatnie saldo migracji (typ C) zaobserwowano w 3 powiatach: bielskim, mikołowskim i rybnickim. Ujemny przyrost naturalny był zrekompensowany przez dodatnie saldo migracji (typ D) w 2 powiatach – cieszyńskim i tarnogórskim. Żaden z powiatów województwa śląskiego nie został zakwalifikowany jako jednostka rozwojowa typu A, charakteryzująca się przewagą dodatniego przyrostu naturalnego nad ujemnym saldem migracji.

Uwagi metodologiczne

1. Dane o liczbie ludności zostały opracowane **metodą bilansową**, według następującego schematu:

Stan ludności na początek okresu (roku)

+ urodzenia żywe

– zgony

+ zameldowania na pobyt stały (z innych jednostek podziału terytorialnego i z zagranicy)

– wymeldowania z pobytu stałego (do innych jednostek podziału administracyjnego i za granicę)

+ zameldowania na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (z innych jednostek podziału administracyjnego)

– wymeldowania z pobytu czasowego ponad 3 miesiące (do innych jednostek podziału administracyjnego)

+(-) przesunięcia ludności z tytułu zmian administracyjnych

= Stan ludności na końcu okresu (roku).

Dane o liczbie i strukturze ludności opracowano według krajowej definicji zamieszkania. Oznacza to, że bilans nie obejmuje osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy (bez względu na okres ich czasowego przebywania), natomiast ujmuje stałych mieszkańców Polski przebywających czasowo za granicą (bez względu na okres ich nieobecności). Od 2010 r. podstawą (bazą wyjściową) bilansu są wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31 marca 2011 r.

2. Źródłem danych sprawozdawczości bieżącej są:

- urzędy stanu cywilnego – w zakresie zarejestrowanych małżeństw, urodzeń i zgonów,
- sądy okręgowe – w zakresie prawomocnie orzeczonych separacji i rozwodów,
- Ministerstwo Cyfryzacji – w zakresie migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały.

3. Przez ludność **w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy, tj. dla mężczyzn 18–64 lata, dla kobiet 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność **w wieku mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność **w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. 0–17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

4. **Edukacyjne grupy wieku:** 3–6 lat, 7–12 lat, 13–15 lat, 16–18 lat, 19–24 lat.

5. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano:

- **urodzenia** – według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka,
- **zgony** – według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej,
- **małżeństwa** – według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem; w przypadku, gdy mąż mieszkał za granicą według miejsca zameldowania żony przed ślubem,
- **rozwody** – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo o rozwód (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka); nie uwzględnia się wyłącznie tych rozwodów, w których w momencie wniesienia powództwa obie osoby zamieszkiwały za granicą,
- **separacje** – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka), w przypadku zgodnego wniosku stron – według miejsca zamieszkania męża; nie są uwzględniane przypadki, gdy obie strony mieszkają za granicą.

6. **Płodność kobiet** mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (cząstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

7. **Współczynnik dzietności kobiet** oznacza liczbę dzieci, którą urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat), przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.

8. **Współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę, przy założeniu, że kobieta będąc w wieku rozrodczym (15–49 lat) rodzić będzie z częstotliwością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności).

9. **Współczynnik dynamiki demograficznej** wyraża relację liczby urodzeń żywych w danym okresie do liczby zgonów w tym okresie.

10. **Przyrost naturalny ludności** obliczono jako różnicę liczby urodzeń żywych i liczby zgonów w danym okresie.

11. Za **zgon niemowlęcia** uważa się zgon dziecka w wieku poniżej 1 roku, za zgon noworodka – zgon dziecka w wieku poniżej 4 tygodni (poniżej 28 dni), przez 0 dni określa się wiek żywo urodzonego noworodka, który nie przeżył 24 godzin.

12. **Przeciętne dalsze trwanie życia** wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w danym wieku, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

13. Przez **migracje wewnętrzne** rozumie się zmiany miejsca stałego (lub czasowego) pobytu, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy w celu osiedlenia się na stałe (lub pobyt czasowy) oraz przemeldowanie z pobytu czasowego na pobyt stały w danej miejscowości, jeżeli poprzednie miejsce pobytu stałego znajdowało się w innej gminie. W przypadku gminy miejsko-wiejskiej migracją jest również zmiana miejsca zamieszkania między terenami miejskimi i wiejskimi gminy. Migracje wewnętrzne ludności nie uwzględniają zmian adresu w granicach tej samej jednostki, gdyż takie przemieszczenie nie powoduje zmiany w liczbie i strukturze ludności tej jednostki. W ramach migracji wewnętrznych ludności rozróżnia się **ruch międzywojewódzki**, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego województwa oraz **ruch wewnątrzwojewódzki**, tj. zmiany miejsca zamieszkania osób w granicach tego samego województwa.

14. **Migracje zagraniczne ludności** – to przemieszczenie ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania.

15. Relacja przyrostu naturalnego i salda migracji pozwala zaklasyfikować daną jednostkę terytorialną do określonego typu rozwoju demograficznego. W tym celu wykorzystuje się **metodę Webba**, według której wyróżnia się następujące typy rozwojowe ludności:

- **Typy rozwojowe (aktywne) – przyrost liczby ludności:**

Typ A: dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji,

Typ B: dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji,

Typ C: dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji,

Typ D: dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny;

- **Typy regresywne (nieaktywne) – spadek liczby ludności:**

Typ E: ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji,

Typ F: ubytek liczby ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji,

Typ G: ubytek liczby ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym,

Typ H: ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

W przypadku, gdy wartości bezwzględne przyrostu naturalnego i salda migracji stałej są równe lub gdy wartość jednego ze składników wynosi zero wprowadza się dodatkowo typy (przejściowe).

16. Do przedstawienia procesów starzenia się społeczeństwa w układzie terytorialnym zastosowano typologię powiatów uzyskaną przy wykorzystaniu trójkąta Osanna.

Trójkąt Osanna zbudowano w układzie współrzędnych, którego osiami są boki trójkąta równobocznego charakteryzujące jedną z cech. Osie wyskalowane od 0% do 100%. W przypadku analizy starzenia się społeczeństwa wykorzystano udziały ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem danej jednostki terytorialnej. W efekcie charakter struktury wieku danej jednostki terytorialnej wyraża położenie odpowiadającego jej punktu, który znajduje się w miejscu przecięcia trzech linii równoległych do trzech boków trójkąta. Trójkąt ten podzielono na sześć typów określających etapy rozwoju struktury wieku ludności. Dla każdego powiatu jako kryterium podziału ludności zastosowano przeciętne udziały poszczególnych grup wiekowych osób (położenie punktu wewnątrz trójkąta informuje o udziale poszczególnych grup wieku w ogólnej liczbie ludności). Typy wieku ludności pogrupowano klasyfikując powiaty według struktur wieku ludności jako młode demograficznie, stabilne demograficznie, starzejące się demograficznie.

17. **Stopień urbanizacji** (DEGURBA) służy do zaklasyfikowania lokalnych jednostek administracyjnych (w Polsce klasyfikacja oparta jest na podziale gminnym) do trzech grup jednostek: „miast”, „małych miast lub przedmieść” oraz „obszarów wiejskich”. Klasyfikowanie to oparte jest na pomiarze gęstości zaludnienia i ciągłości geograficznej (sąsiedztwa) w komórkach siatki o poziomie rozdzielczości wynoszącym 1 km² (siatka kilometrowa), a w tym celu wykorzystywana jest typologia oparta na siatce o poziomie rozdzielczości wynoszącym 1 km² (siatka kilometrowa) (typologia ta grupuje komórki siatki na „ośrodki miejskie”, „klastry miejskie” oraz „komórki siatki obszarów wiejskich”).

Poszczególne trzy typy lokalnych jednostek administracyjnych (LAU) są definiowane w następujący sposób:

- miasta (obszary gęsto zaludnione): lokalne jednostki administracyjne, w których co najmniej 50% ludności mieszka w „ośrodkach miejskich”;
- małe miasta i przedmieścia (obszary o średniej gęstości zaludnienia): lokalne jednostki administracyjne, w których poniżej 50% ludności mieszka w „ośrodkach miejskich”, jednocześnie poniżej 50% ludności mieszka w „komórkach siatki obszarów wiejskich”;
- obszary wiejskie (obszary słabo zaludnione): lokalne jednostki administracyjne, w których ponad 50% ludności mieszka w „komórkach siatki obszarów wiejskich”.

Pierwsze dwa typy lokalnych jednostek administracyjnych określane są łącznie w ramach tej klasyfikacji jako „obszary miejskie”.

18. Dane przedstawiono zgodnie z zasadniczym trójstopniowym podziałem terytorialnym państwa (Dz. U. z 1998 r. Nr 96 poz. 603 oraz Nr 103, poz. 652), którego jednostkami są:

- gminy (2478 jednostek): miejskie – 302, wiejskie 1548 i miejsko-wiejskie – 628;
- powiaty (380 jednostek): ziemskie – 314 oraz 66 miast na prawach powiatu (tzw. powiaty grodzkie);
- województwa – 16 jednostek.

19. Dane prezentowane według podregionów odpowiadają trzeciemu poziomowi obowiązującej w krajach Unii Europejskiej Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), wprowadzonej Rozporządzeniem (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r., z późniejszymi zmianami. Od 1 stycznia 2018 r. obowiązują zmiany wprowadzone Rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 listopada 2016 r. Informacje o Rewizji NUTS 2016 obowiązującej od 1 stycznia 2018 r. dostępne są na stronie <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/jednostki-terytorialne/klasyfikacja-nuts/rewizja-klasyfikacji-nuts-2016/>

W województwie śląskim wyodrębniono następujące podregiony:

bielski – obejmuje powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki, miasto na prawach powiatu Bielsko-Biała,

bytomski – obejmuje powiaty: lubliniecki, tarnogórski, miasta na prawach powiatu: Bytom, Piekary Śląskie,

częstochowski – obejmuje powiaty: częstochowski, kłobucki, myszkowski, miasto na prawach powiatu Częstochowa,

gliwicki – obejmuje powiat gliwicki, miasta na prawach powiatu: Gliwice, Zabrze,

katowicki – obejmuje miasta na prawach powiatu: Chorzów, Katowice, Mysłowice, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Świętochłowice,

rybnicki – obejmuje powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławski, miasta na prawach powiatu: Jastrzębie-Zdrój, Rybnik, Żory,

sosnowiecki – obejmuje powiaty: będziński, zawierciański, miasta na prawach powiatu: Dąbrowa Górnicza, Jaworzno, Sosnowiec,

tyski – obejmuje powiaty: bieruńsko-lędziński, mikołowski, pszczyński, miasto na prawach powiatu Tychy.

20. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności zamieszkującej dany obszar według stanu w dniu 30 czerwca.

21. Dane o zgonach według przyczyn ze względu na 2 etapy opracowania prezentowane są z rocznym opóźnieniem.

22. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Methodological notes

1. Data on size of population have been prepared using the **balance method**, according to the following pattern:

Size of population at the beginning of the period (year)

+ life births

– deaths

+ registrations for permanent residence (moving from other units of administrative division and from abroad)

– deregistration from permanent residence (in connection with moving to other units of administrative division and abroad)

+ registration for temporary stay above 3 months (moving from other units of administrative division)

– deregistration from temporary stay above 3 months (in connection with moving to other units of administrative division)

+(-) changes in population caused by administrative changes

= Size of population at the end of the period (year).

The data on the number and structure of population have been compiled according to the national definition of residence. This means that the population balance does not include persons who have arrive from abroad for temporary stay (regardless of the duration of their temporary stay), but included permanent residents of Poland temporarily staying abroad (regardless of the duration of their absence). Since 2010 the basis of the balance are the results of the Population and Housing Census held on 31st March 2011.

2. The source of data for current reporting are:

- Civil Status Offices – regarding registered marriages, births and deaths,
- regional courts – regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces,
- the Ministry of Digital Affairs – regarding internal and international migration of population for permanent residence.

3. The **working age** population refers to population at the age of ability to work, for males, 18–64 years and for females – 18–59 years. Among the working age population the **age groups of mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age** population refers to the pre-working age population, i.e., 0–17 and the post-working age population, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

4. **Educational age groups:** 3–6, 7–12, 13–15, 16–18, 19–24.

5. Data regarding the **vital statistics of population** according to territorial division were compiled as follows:

- **births** – by the place of permanent residence of the new born child’s mother,
- **deaths** – by the place of permanent residence of the deceased,
- **marriages** – by the place of permanent residence of the husband before the wedding; in case when the husband lived abroad, the place of residence of the wife before the wedding was adopted,
- **divorces** – according to the plaintiff’s place of residence (in case when person filing petition resides abroad, place of residence of a spouse has been taken); if both spouses at the time of filing petition lived abroad, such cases are not included,
- **separations** – by place of residence of the person filing petition (in case when the person filing petition lived abroad, place of residence of a spouse has been taken); in case of unanimous petition of both spouses – the place of residence of husband is adopted; if both spouses at the time of filing petition lived abroad, such cases are not included.

6. **Female fertility rate** is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women at the reproductive age (15–49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers at the age under 15 are included in the group 15–19 and from the mothers at the age of 50 and over – in the group 45–49.

7. **Total fertility rate** refers to the average number of children who would be born by a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years of age) assuming that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e., assuming age-specific fertility rates for this period to be constant.

8. **The gross reproduction rate** shows the number of daughters born on average by the woman assuming that she in her reproductive age (15–49) will bear with the intensity characteristic for all women bearing in the year for which the reproduction rate (constant fertility rate) is calculated.

9. **Demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

10. **Natural increase of the population** is the difference between the number of live births and deaths in a given period.

11. **Infant death** means the death of an infant under 1 year of age, newborn infant death – under 4 weeks of age (up to 28 days of life), 0 day indicates the age of live born infant who did not survive 24 hours.

12. **Life expectancy** is expressed by the average number of years that a person of a given age still has to live, assuming a steady level of mortality in the period for which life expectancy tables were compiled.

13. **Internal migration** is a change of place of permanent (or temporary) residence connected with crossing an administrative border of gmina with a purpose to settle in other administrative unit. Internal migration is also a change of kind of registration from temporary stay to permanent residence in the administrative unit, if a previous place of permanent residence was in other administrative unit. In case of urban-rural gmina a change of place of residence between urban and rural area of this gmina is also migration. Changes of address within the same unit are excluded from data on internal migration, as they do not influence the size and structure of population of this unit. In internal migration following types are distinguished: **intervoivodship** – all population’s movements from one voivodship to another and **intravoivodship** – all population’s movements are within the same voivodship.

14. **International migration of the population** is understood as relocation of the people related to the change of country of residence.

15. The relation of natural increase and net migration allows a territorial unit to be classified as a particular type of demographic development. For this purpose the **Webb's method** is used, according to which the following types of development of the population are distinguished:

- **Types of development (active) – population growth:**

A-type: positive natural increase exceeds negative net migration,

B-type: positive natural increase exceeds positive net migration,

C-type: positive natural increase is lower than positive net migration,

D-type: positive net migration with surplus compensates for negative natural increase;

- **Types of regression (non-active) – population decline:**

E-type: negative natural increase is not compensated for by positive net migration,

F-type: population loss due to negative natural increase is larger than caused by negative net migration,

G-type: population loss due to negative net migration is larger than that caused by negative natural increase,

H-type: negative net migration is not compensated for by positive natural increase.

If absolute values of natural increase and net migration for permanent residence are equal or when the value of one of the components is zero – additional (transitional) types are introduced.

16. For presenting ageing processes of the population in a territorial layout, the typology of powiats with Osann's triangle was used.

The **Osann's triangle** was built in a coordinate system, which axes are sides of equilateral triangle characterising one of the features. Axes were scaled from 0% to 100%. In the case of the analysis of population ageing, the shares of economic age groups in the total population of a given territorial unit were used. As a result, the age structure of a territorial unit is expressed by the position of the corresponding point at the intersection of three lines parallel to the three sides of the triangle. This triangle is divided into six types, which define the stages of development of the age structure of the population. For each powiat average shares of particular age groups of persons were used as a criterion of a division of the population (a place of a point in the triangle indicates a share of particular age groups in total number of the population). Types of age of the population were grouped classifying powiats by structures of age of the population as demographically young, demographically stable and demographically ageing.

17. The **degree of urbanisation** (DEGURBA) is used to classify local administrative units (in Poland the classification is based on a gmina division) into three groups of units: "cities", "towns or suburbs" and "rural areas". This classification is based on the measurement of population density and geographical contiguity (neighbourhood) in grid cells with a resolution level of 1 km² (kilometre grid), using a grid typology with a resolution level of 1 km² (kilometre grid) (this typology groups grid cells into "urban centres", "urban clusters" and "rural grid cells").

The three types of local administrative units (LAUs) are defined as follows:

- cities (densely populated areas): local administrative units where at least 50% of the population lives in "urban centres",
- towns and suburbs (intermediate density areas): local administrative units where less than 50% of the population lives in "urban centres", while less than 50% of the population lives in "rural grid cells",
- rural areas (thinly populated areas): local administrative units where more than 50% of the population lives in "rural grid cells".

The first two types of local administrative units are collectively referred to within this classification as "urban areas".

18. The data are presented in accordance with the main three-tier territorial division of the country (Journal of Laws, 1998 No. 96 item 603 and No. 103 item 652) consisting of the following units:

- gminas (2478 units): urban gminas – 302 units, rural gminas – 1548 and urban-rural gminas – 628 units,
- powiats (380 units): land counties – 314 units and 66 cities with powiat status, i.e. urban powiats,
- voivodships – 16 units.

19. Data presented by subregions correspond to the third level of the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obligatory in countries of the European Union, introduced by the Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council, dated 26 May 2003, with later amendments. Since 1 January 2018 the amendments introduced by Commission Regulation (EU) 2016/2066 dated 21 November 2016 apply. Information about Revision NUTS 2016 in force since 1 January 2018 is available on the website: <https://stat.gov.pl/en/regional-statistics/classification-of-territorial-units/classification-of-territorial-units-for-statistics-nuts/the-history-of-the-nuts-classification/nuts-2016-revision-in-force-since-1-january-2018/>

The following subregions have been distinguished in Śląskie Voivodship:

bielski – includes powiats: bielski, cieszyński, żywiecki, city with powiat status: Bielsko-Biała,

bytomski – includes powiats: lubliniecki, tarnogórski, cities with powiat status: Bytom, Piekary Śląskie,

częstochowski – includes powiats: częstochoowski, kłobucki, myszkowski, city with powiat status: Częstochowa,

gliwicki – includes powiat: gliwicki, cities with powiat status: Gliwice, Zabrze,

katowicki – includes cities with powiat status: Chorzów, Katowice, Mysłowice, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Świętochłowice,

rybnicki – includes powiats: raciborski, rybnicki, wodzisławski, cities with powiat status: Jastrzębie-Zdrój, Rybnik, Żory,

sosnowiecki – includes powiats: będziński, zawierciański, cities with powiat status: Dąbrowa Górnicza, Jaworzno, Sosnowiec,

tyski – includes powiats: bieruńsko-lędziński, mikołowski, pszczyński, city with powiat status: Tychy.

20. Rates concerning vital statistics of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population actually residing given area as of 30th June.

21. Data on deaths by cause of death due to two stages of preparation are presented with an annual delay.

22. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.